

FINANS
DANMARK

Unge – gæld, forbrug og opsparing

Marts 2022

Forord

Livet er fyldt med muligheder, begivenheder og beslutninger, der kan få langvarige privatøkonomiske konsekvenser. Det gælder ikke mindst i ungdomsårene, hvor mange flytter hjemmefra og skal vælge uddannelse og karriere samtidig med, at de også skal til selv at styre deres privatøkonomi. Det kan være svært. En del unge kommer således skævt fra start, har svært ved at få økonomien til at hænge sammen, finde den rette uddannelse eller udleve deres karrieredrømme som eksempelvis iværksætter.

Coronakrisen har haft stor påvirkning på de unges privatøkonomi. Restriktionerne har medført en betydelig forbrugsnedgang blandt unge, og ledigheden er faldet til rekordlave niveauer. Mange har kunnet spare op og fundet interesse for at investere. Derfor har vi også set et stort fald i andelen af unge, der har svært ved at betale deres regninger og er endt i RKI.

Dertil kommer nye regler for kviklån, der også har været stærkt medvirkende til den positive udvikling, vi har set. Der dukker dog også nye typer af lån og afbetalingsløsninger frem, som nemt kan friste de unge. Det gælder ikke mindst de såkaldte "køb nu – betal senere" lån, hvor de unge nemt og bekvemt kan købe både tøj, dagligvarer og take-away på afbetaling. Men lånene gives uden en vurdering af, om den enkelte faktisk har råd til at betale tilbage. Det er et problem, der kan bremse den positive udvikling i andelen af unge i RKI, vi har set. Derfor er Finans Danmark gået sammen med Forbrugerrådet Tænk med en opfordring til erhvervsministeren om at stramme op på kravene til de særlige "køb nu – betal senere" lån.

For at ruste de danske unge til bedre til at kunne styre deres økonomi, få overblik og træffe gode beslutninger har Finans Danmark i samarbejde med Danmarks Matematiklærerforening og undervisningsforlaget Alinea skabt Pengeuge, som hvert år løber af stablen i uge 11. Her får skoleklasser fra 7. til 9. klassetrin over hele landet tilbud om undervisningsmateriale og gæsteundervisning fra bankansatte og bankdirektører. I 2020 blev Danmarks Nationalbanken også en del af Pengeuge. Og fra i år er også Finanstilsynet med.

Rapporten her lanceres som en del af Pengeugen og giver baggrundsviden om, hvordan det egentlig står til med danske unge og deres privatøkonomi.

I år har vi to særtemaer. Det ene særtema er blevet til i samarbejde med Forbrugerrådet Tænk, hvor vi i år sætter fokus på unge og uddannelse og særligt på, hvornår unge oplever forskellige typer af problemer i forbindelse med deres uddannelse. I det andet tema er vi for første gang gået sammen med Fonden for Entreprenørskab i en analyse af unges iværksætter-drømme, og hvilke muligheder og udfordringer de oplever i den forbindelse.

God læsning!

Ulrik Nødgaard

Indhold

---

1. Gæld og formue blandt unge 7

2. De unge dårlige betalere 25

Temakapitel i samarbejde med
Forbrugerrådet Tænk:

3. Når uddannelsen volder problemer 41

Temakapitel i samarbejde med
Fonden for Entreprenørskab:

4. De unges drømme om iværksætteri 63

Gæld og formue blandt unge

De unges gæld, opsparing og investeringer har ændret sig mærkbart over de seneste år – ikke mindst på grund af coronakrisen. Det betyder, at der er sket et betydeligt fald i de unges gæld til andre kreditselskaber. Samtidig er andelen af unge investorer steget kraftigt. På begge områder er det særligt blandt de unge mænd, at der sker store forandringer. For eksempel er deres brug af kviklån faldet så meget, at det nu næsten er på niveau med kvindernes, og mange unge mænd har brugt de stigende aktiekurser under coronakrisen som anledning til at begynde at investere – oftest i enkeltaktier.

De fleste får på et tidspunkt i deres liv behov for at låne penge for at opnå det, de ønsker sig og har behov for. Det kan f.eks. være en bolig, studie-bøger, udvekslingsophold eller en bil, så de kan komme til og fra deres job. Og så længe indtægten rækker til at betale tilbage som aftalt giver det også tit god mening at låne penge i banken.

Det er dog også vigtigt, at de unge lærer at spare op, så de har en rimelig buffer til uforudsete udgifter eller nedgang i indkomsten på et senere tidspunkt. Opsparingen kan også anvendes til indskuddet på en bolig eller dele af betalingen for en bil. De unge skal samtidig få et overblik over, hvor meget af deres opsparing de med fordel kan investere, og hvor meget der skal stå i banken.

Meget tyder på, at det går bedre med de unges privatøkonomi. Siden coronakrisens begyndel-

se er de unges gæld til andre kreditselskaber faldet betydeligt, og deres opsparing er steget. Flere og flere unge investerer i dag i aktier og/eller investeringsfonde.

Gæld til andre kreditselskaber

Gæld til andre kreditselskaber er lån optaget andre steder end i banken. Det dækker f.eks. over lån hos kontokortfirmaer (såsom benzinkort), kviklån og andre forbrugslån, der ikke er optaget i, eller i samarbejde med, banken. SU-lån, gæld til det offentlige og gæld til kommuner er ikke omfattet af gæld til andre kreditselskaber.

Datagrundlag og afgrænsning

Finans Danmarks analyse af unges gæld og formue er baseret på den individbaserede formue- og gældsstatistik fra Danmarks Statistik og fokuserer på unge i alderen 18-29 år. Beløbene er opgjort ultimo året.

Gældsdata

Data omfatter lån med pant i fast ejendom, prioritetsgæld i pengeinstitutter, øvrige banklån, SU-lån, lån hos andre finansielle selskaber samt gæld til kommunen mv. Lån med pant i fast ejendom består af kreditforeningsgæld og pantebrevsgæld. SU-lån omfatter både unges SU-lån under studiet og SU-lån efter endt studie. Lån til andre finansielle selskaber erstatter blandt andet kviklån og betaling på kontokort i butikker.

Formuedata

Data omfatter formue placeret i bolig og bil samt finansiell formue. Pensionsopsparing er udeladt af denne analyse. Boligformue består af værdien af ejer-, andels- og fritidsbolig samt øvrige ejendomme. Den finansielle formue dækker over indestående i pengeinstitutter, obligationer, aktier m.v., andel i investeringsfonde og pantebreve i depot.

Vi har i enkelte tilfælde udeladt unge med usædvanligt høj gæld og/eller store investeringer.

Nogle unge stifter tidligt gæld

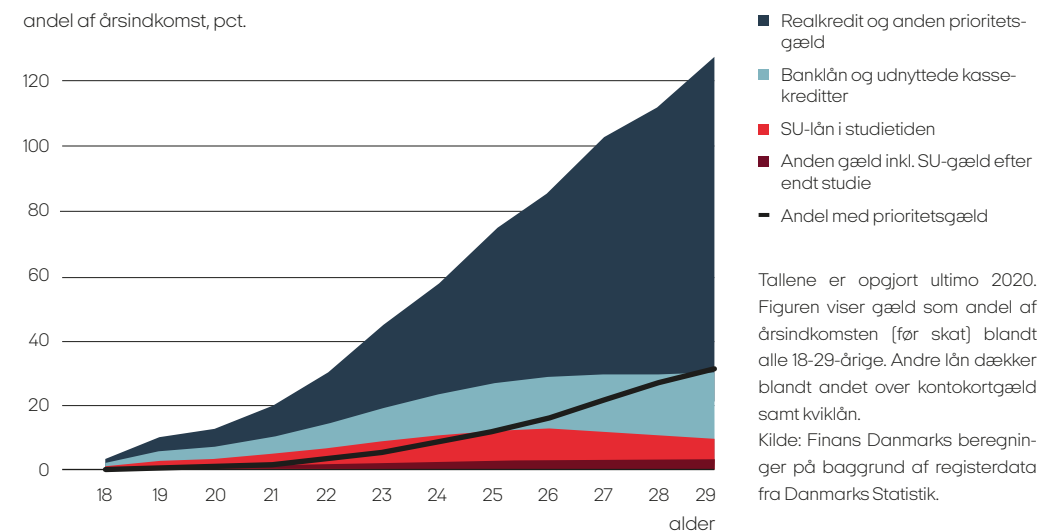
I Danmark får unge mulighed for at optage gæld, når de bliver 18 år. Det er dog de færreste, der stifter gæld så tidligt i livet, og dem, der gør, gør det typisk kun i begrænset omfang. Frem til starten af 20'erne er det også kun ganske få, der har lån med pant i egen bolig, og på det tidspunkt udgør de unges gæld i gennemsnit kun 15 procent af årsindkomsten, jf. figur 1.1.

Men så begynder det at gå stærkt. I midten af 20'erne er andelen af unge med gæld i egen bolig steget til over hver tiende, og den gennemsnitlige gæld pr. person er steget til godt 80 procent af årsindkomsten. Den stigende gæld skyldes ikke mindst, at de fleste unge flytter hjemmefra i begyndelsen af 20'erne, får selvstændig økonomi og et større forbrug, mens nogle af dem køber deres første bolig.

Frem mod slutningen af 20'erne stiger gældsandelene forsat, særligt fordi flere og flere unge stifter gæld i forbindelse med boligkøb. Fra at knap hver tiende af de unge har boligkøb i 24-årsalderen, gælder det for næsten hver tredje af de unge i 29-årsalderen. Og hvor gælden i de tidlige ungdomsår primært består af gæld uden pant – f.eks. SU-gæld og bankgæld – udgør gæld med pant i fast ejendom absolut den største andel af den samlede gæld i slutningen af 20'erne.

Figur 1.1. Lånene stiger hurtigt

Coronakrisens påvirkning på de unges gæld

Coronarestriktionerne har haft særligt store konsekvenser for de unges hverdag og til dels også deres privatøkonomi. Det blev pludselig ikke længere muligt – eller kun i begrænset omfang – at gå på café, gå i byen, tage på shoppingtur og rejse, hvilket ellers normalt fylder meget i de fleste unges liv.

Ikke mindst derfor er der sket et stort fald i de unges forbrugsgæld til andre kreditselskaber, som blandt andet dækker over kviklångæld, jf. figur 1.2. Ud over coronarestriktionerne kan det også hænge sammen med to andre faktorer. Den ene er det nye loft over omkostninger til kviklån og begrænsede markedsføringsmuligheder i den forbindelse. Den anden er den faldende ledighed, vi så begynde i efteråret 2020 – læs mere herom i kapitel 2.

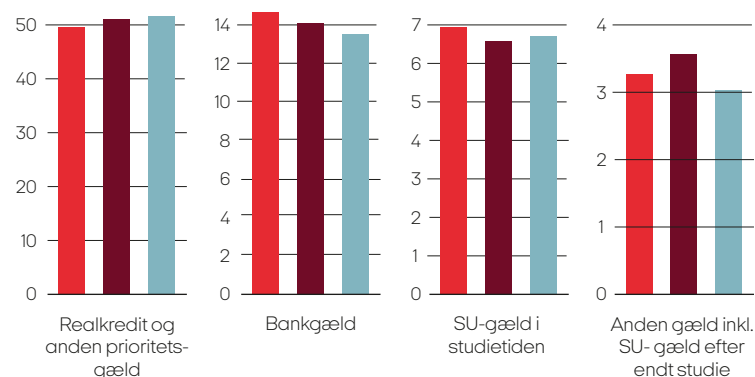
Selv om forbrugsgæld til andre kreditselskaber uden om banken udgør en forholdsvis lille andel

af de unges samlede gæld, kan de ses som en god indikator på de unges generelle tendenser til overforbrug og dyr forbrugsgæld. Disse låntyper kan være en sidste udvej for unge, der ikke kan låne andre steder, eller et udtryk for, at nogle unge vælger dyr gæld til hurtig udbetaling frem for en mere grundig og længere proces i banken.

Figur 1.2. Udvikling i de unges gæld før og under coronakrisen

andel af årsindkomst, pct.

Tallene er opgjort ultimo året. Figuren viser forskellige gældskomponenter som andel af årsindkomsten (før skat) blandt alle 18-29-årige. Anden gæld dækker blandt andet over kontokortgæld samt kviklån. Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af på registerdata fra Danmarks Statistik.

Omvendt er SU-gælden vendt fra en svagt faldende tendens over de seneste år til en mindre stigning i 2020, jf. figur 1.2.¹ Kigger vi lidt dybere i tallene, er der særligt en stigning for unge i alderen 22-25 år. Det kan ikke mindst skyldes de ekstraordinære muligheder for optagelse af SU-gæld under coronakrisen.

I begyndelsen af coronakrisen havde de færreste økonomer spået, at boligmarkedet ville udvikle sig så positivt, som det gjorde. De stigende boligpriser synes dog ikke at have påvirket de unges realkredit- og prioritetsgæld nævneværdigt set i forhold til indkomst i 2020, ligesom coronakrisen heller ikke ser ud til at have ændret særligt på de unges bankgæld, jf. figur 1.2.1.

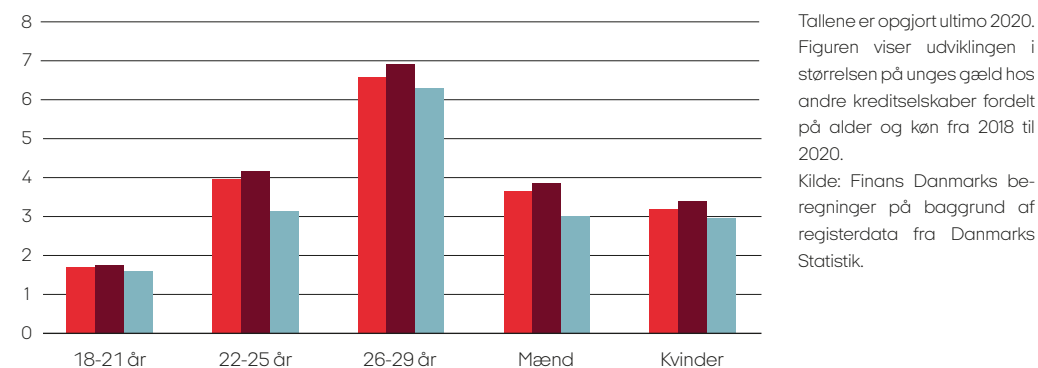
Udvikling i de studerendes gæld hos andre kreditselskaber

I dette afsnit ser vi alene på unge studerendes gæld hos andre kreditselskaber, der blandt andet dækker over kviklån- og kontokortgæld. Den type gæld er faldet i 2020, jf. figur 1.3. Det er især i aldersgruppen 22-25 år og særligt blandt unge mandlige studerende, at gælden hos an-

dre kreditselskaber er faldet meget. Det store fald i mændenes gæld hos andre kreditselskaber udjævner næsten den kønsforskel, vi har set historisk, hvor den ellers har været højere blandt mænd end blandt kvinder.

Figur 1.3. Faldende gæld hos andre kreditselskaber på tværs af studerendes alder og køn

gæld, tusind kroner

Tallene er opgjort ultimo 2020. Figuren viser udviklingen i størrelsen på unges gæld hos andre kreditselskaber fordelt på alder og køn fra 2018 til 2020. Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

¹ Bemærk, at årsindkomsten er også i gennemsnit steget fra 2019 til 2020.

I Finans Danmarks analyse "Unge – gæld, forbrug og opsparing" fra 2019 kunne vi konkludere, at langt færre mænd end kvinder føler ubehag ved overforbrug, og at mænd oftere overforbruger, når de går i byen med vennerne, end kvinder gør. I det lys er det ikke overraskende, hvis både den nye kviklånslovgivning og restriktionerne under coronakrisen har haft større effekt på mænds brug af kviklåns- og kontokortgæld end på kvinders.

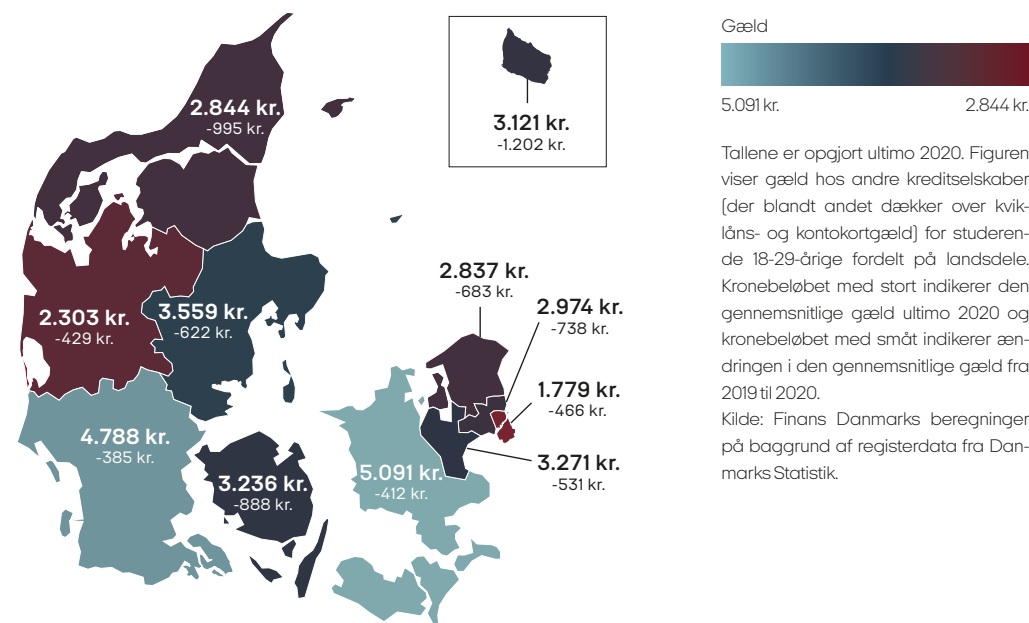
Unge studerendes gæld hos andre kredittelskaber er faldet i hele landet, jf. figur 1.4. Det største fald er sket i Nordjylland og på Bornholm, mens det mindste fald er sket i Sydjylland og Sydsjælland. Det hører med til det samlede billede, at områderne med de mindste fald samtidig er de områder i landet, hvor unge i gennemsnit har størst gæld hos andre kredittelskaber i 2020. De

De 11 landsdele

De 11 landsdele følger Danmarks Statistiks definition og er en underopdeling af regionerne til statistiske formål. Landsdelene dækker over København by, Københavns omegn, Nordsjælland, Bornholm, Østsjælland, Vest- og Sydsjælland, Fyn, Sydjylland, Østjylland, Vestjylland, og Nordjylland

Figur 1.4. Fald i unges gæld hos andre kredittelskaber over hele landet

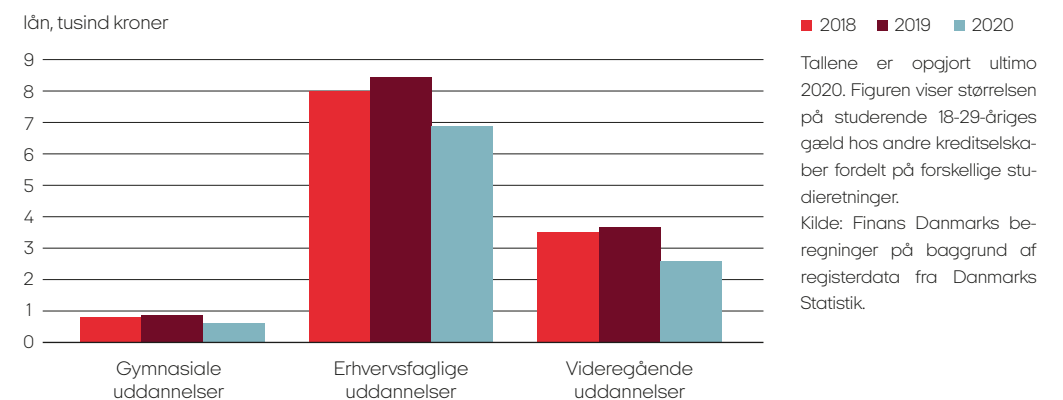
”
Faldet i de unge
studerendes gæld hos
andre kredittelskaber
ses på tværs af alle
uddannelses-
niveauer.

geografiske forskellene i de unges gæld hos andre kredittelskaber blev altså større i 2020.

Faldet i de unge studerendes gæld hos andre kredittelskaber ses på tværs af alle uddannelsesniveauer, jf. figur 1.5. Unge studerende på erhvervsfaglige uddannelser har oplevet et særligt stort fald i deres gæld hos andre kredittelskaber. Fra omkring 8.500 kroner i 2019 til lige

under 7.000 kroner i 2020. Det svarer til et fald på knap 20 procent. Unge på erhvervsfaglige uddannelser var dog også den gruppe, der havde den klart største gæld til andre kredittelskaber før og under coronakrisen. Til sammenligning havde unge på gymnasiale uddannelser i gennemsnit en gæld på knap 600 kroner, og studerende på videregående uddannelser havde i gennemsnit en gæld på godt 2.500 kroner.

Figur 1.5. Fald i de studerendes gæld hos andre kredittelskaber

Der er altså stadig en relativt høj gæld til andre kreditselskaber blandt nogle unge. Vi har formentlig endnu ikke set den fulde effekt af den nye kviklanslovgivning. Omvendt er der tegn på, at nye typer af forbrugslån vinder frem. Låntyper, der kan appellere til overforbrug. Det gælder ikke mindst de såkaldte "køb nu – betal senere"-lån, hvor kunder, der handler på nettet, får mulighed for nemt, hurtigt og uden kreditvurdering at købe på afbetaling – endda helt uden renter og gebyrer. Men her er det vigtigt at være opmærksom på, at kunden ender med et lån, der skal betales tilbage indenfor en afgrænset tidsfrist. Og det kan ende med at blive rigtig dyrt, hvis man ikke betaler til tiden. Så bliver der lagt gebyrer eller ekstraomkostninger oven i beløbet, jf. eksempel på køb af pizza på afbetaling i boksen til højre.

Eksempel på "Køb nu – betal senere"

Hvis eksempelvis en pizza købes på afbetaling, og pengene ikke bliver betalt til tiden, kan det hurtigt blive dyrt. Regningen kan se således ud:

- Pizza købes til 70 kr. på afbetaling
- Første rykkergebyr efter 30 dage: 100 kr.
- Andet rykkergebyr efter yderligere 10 dage: 100 kr.
- Tredje rykkergebyr efter yderligere 10 dage: 100 kr.
- Inkassogebyr efter yderligere 10 dage: 350 kr.
- Efter 60 dage kan en pizza til 70 kroner altså ende med at koste 720 kroner.

Voksenlivet begynder med penge på lommen

Mange unge begynder voksenlivet med en forholdsvis stor finansiell formue. Det kan være penge, de selv har sparet op, eller en børneopsparing. Pengene kan stå på en bankkonto eller være investeret i f.eks. aktier eller investeringsfonde. I 18-årsalderen udgør de unges formue i gennemsnit, hvad der svarer til knap 160 procent af deres årsindkomst, hvoraf det meste står som opsparing i banken, jf. figur 1.6.

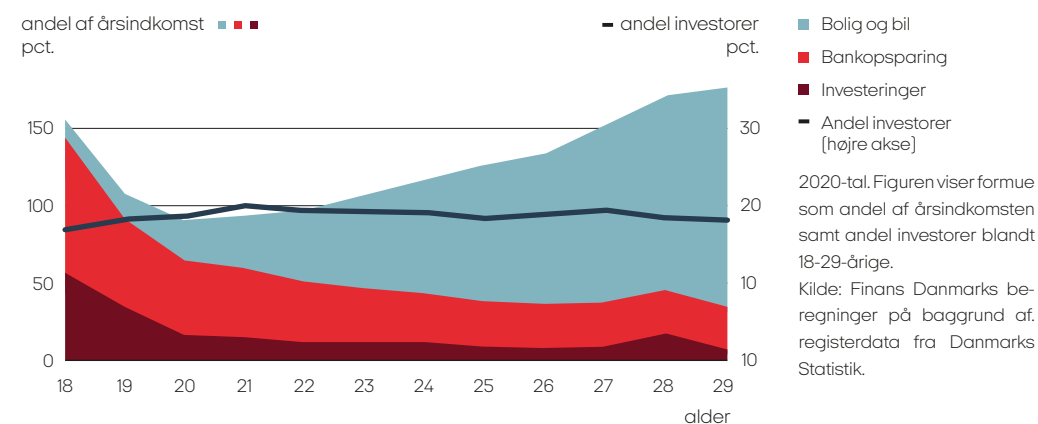
Nogle unge har også bil, andels- og ejerbolig, som også er en form for formue. I modsætning til den finansielle formue stiger bolig- og bilformuen (som andel af årsindkomsten) typisk med alderen. Denne tendens ses i figur 1.6, hvor bolig- og bilformuen vokser fra at udgøre omkring 10 procent af årsindkomsten for de 18-årige til at udgøre godt 140 procent af årsindkomsten for de 29-årige. En stor boligformue er dog ofte finansieret af en tilsvarende stor boligkredit, så der er sjældent tale om ren friværldi for unge boligejere.

” Unge mellem 18 og 21 år har både en større bankopsparing og en større opsparing investeret end andre aldersgrupper, når den opgøres som andel af årsindkomsten.

Unge mellem 18 og 21 år har både en større bankopsparing og en større opsparing investeret end andre aldersgrupper, når den opgøres som andel af årsindkomsten. Den høje andel skal dog ses i lyset af, at unge i den aldersgruppe typisk har en ret lav årsindkomst.

Figur 1.6. Unge begynder voksenlivet med en opsparing

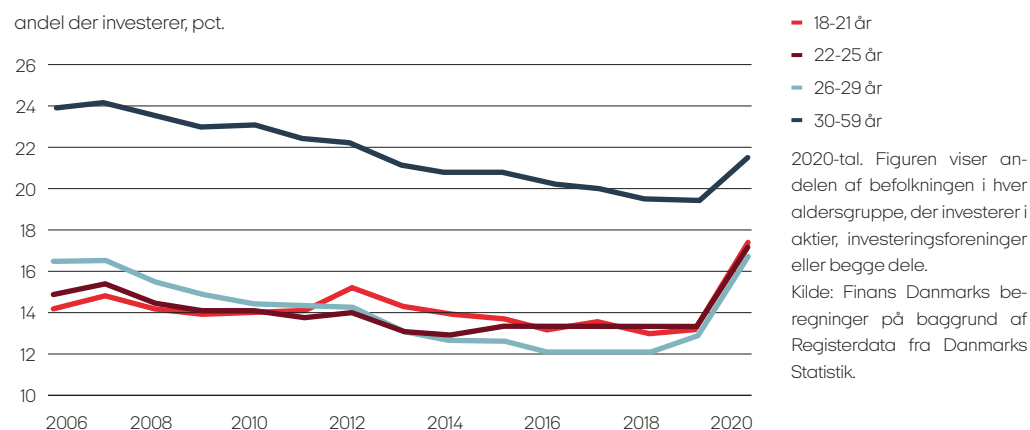
De unge investerer mere og mere

I 2020 steg de unges bankindestående og finansielle investeringer, jf. figur 1.7. Det lader dermed til, at de ikke alene har nedbragt deres dyre forbrugsgæld under coronakrisen, men også har sparet op i banken. De unge er altså i gennemsnit kommet godt igennem coronakrisen med en mere robust privatøkonomi.

Figur 1.7. Udvikling i de unges formue før og under corona

Figur 1.9. De unges investeringsvaner er vendt fra fald til stigning

”
De unge er i gennemsnit kommet igennem coronakrisen med en mere robust privatøkonomi.

De helt unge har især sparet op

Det er særligt de unge i teenageårene og begyndelsen af 20'erne, der har sparet mere op i banken og investeret under coronakrisen, jf. figur 1.8. Det kan ikke mindst skyldes, at de helt

unge særligt var begrænset i at bruge penge, samt at mange af dem stadig bor hjemme og derfor heller ikke har faste omkostninger i samme omfang som unge i slut 20'erne.

Figur 1.8. Aldersfordelt udvikling i investeringer og bankopsparing

At lysten til at investere er vendt tilbage, skal blandt andet ses i lyset af udviklingen i de unges bankopsparing, deres begrænsede muligheder for at bruge penge, meget hjemmetid, de høje afkast og den store hype, vi har set om aktieinvesteringer gennem de seneste to år. Lysten til at investere er også steget meget for voksne over 30 år – dog ikke nær så meget som det, vi har set for de unge.

De unge investerede en større del af deres opsparing i det første år med corona. De unges investeringer som andel af deres finansielle formue steg således på tværs af aldersgrupper fra 2019 til 2020, jf. figur 1.10. Det er især de unge mellem 18-25 år, der har investeret en større del af deres finansielle formue under coronakrisen, mens stigningen var mindst for de 26-29-årige. Generelt sparer de unge dog stadig mest op i banken og har således cirka tre kroner i banken for hver krone, de investerer.

Ser vi nærmere på de unges handelsaktivitet på aktiemarkederne, lader det til, at investeringsinte-

ressen begyndte at stige i begyndelsen af 2020 – altså inden coronakrisen ramte Danmark, jf. figur 1.11. Og interessen er kun vokset lige siden. Det gennemsnitlige antal handler per måned blandt unge 20-29-årige er mere end fordoblet. Fra knap 3.500 i 2018 og 2019 til godt 7.500 i 2020. Og det er så igen næsten fordoblet i første halvdel af 2021 til knap 13.500 handler i gennemsnit.

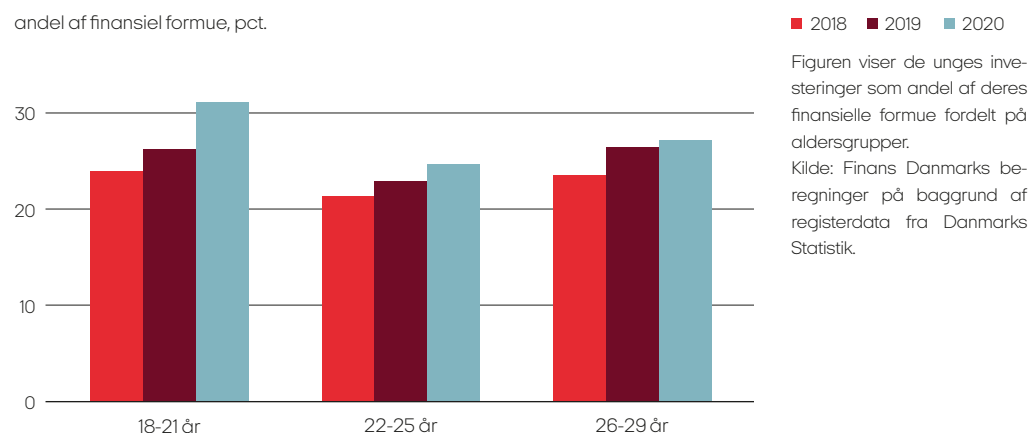
Det er værd at notere sig, at marts var den måned, hvor de unge foretog flest handler i

”

Det lader til at de unges investeringsinteresse steg allerede inden coronakrisen ramte Danmark.

Figur 1.10. Investeringer er en større del af de unges finansielle formue

andel af finansiell formue, pct.

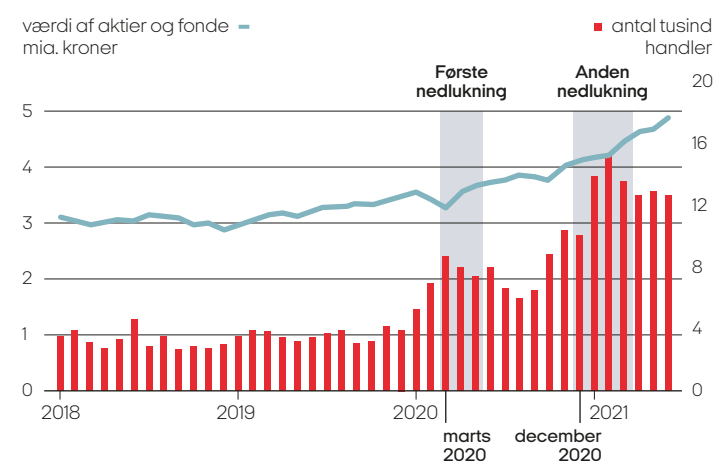

2020. Marts var samtidig den måned med de klart største fald på aktiemarkederne i 2020. Her har mange unge formentlig solgt deres aktier og investeringsbeviser af frygt for, hvad coronakrisen ville få af betydning for aktiekurserne. Foråret og til dels sommeren var præget af usikkerhed på markederne. Derfor faldt antallet af handler. Men fra først på efteråret – efter aktiekurserne var begyndt at stige kraftigt – begyndte en længere periode med

stigende handelsaktivitet, der først aftog omkring april 2021.

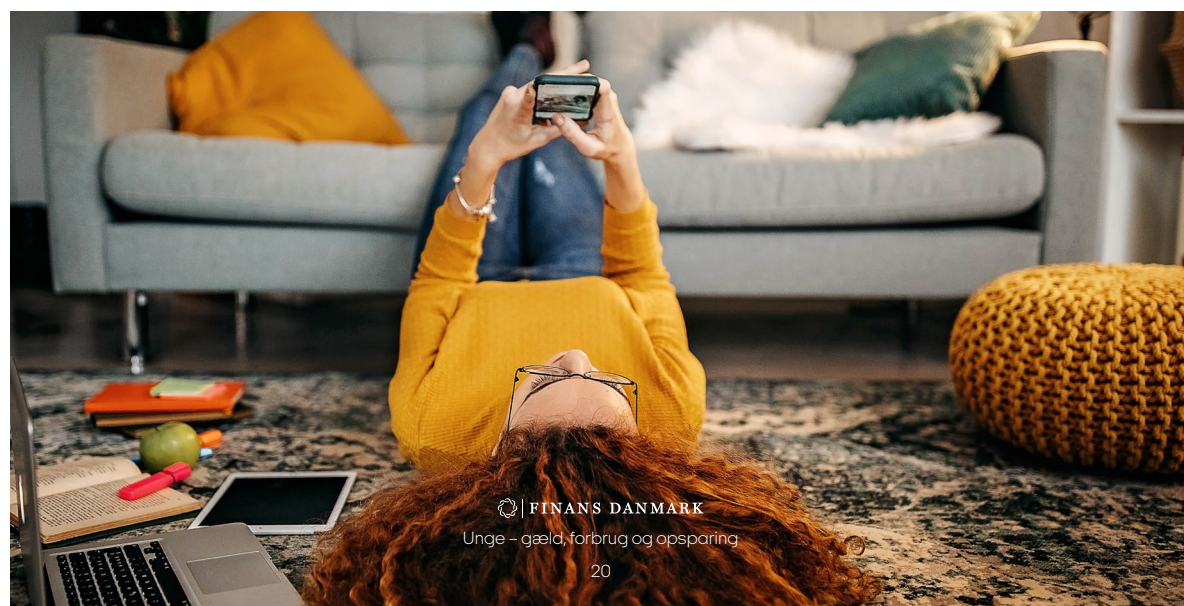
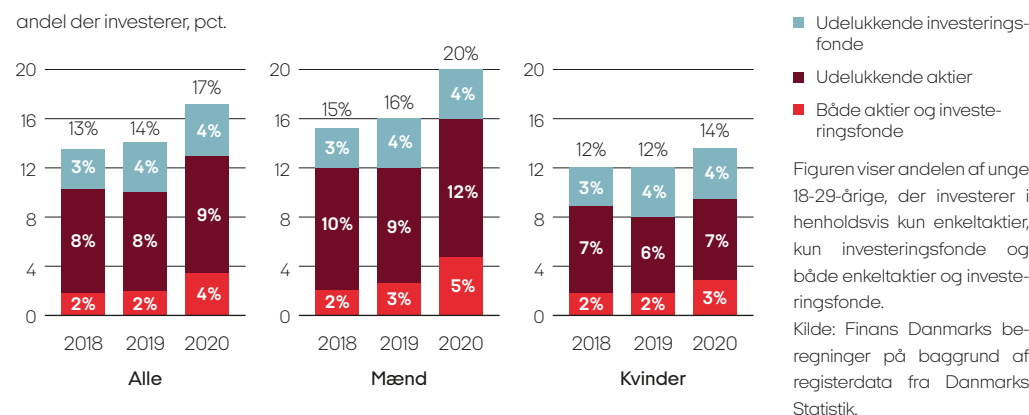
Den stigende handelsaktivitet kan være udtryk for flere ting. Flere unge kan have fået interesse for aktiehandel – så antallet af unge investorer er steget. Det kan også dække over, at nogle unge er blevet meget aktive investorer og således handler ofte, i nogle tilfælde endda én eller flere gange om dagen.

Figur 1.11. De unge handler mere aktivt på de finansielle markeder

Interessen for investering er generelt steget blandt de unge, og andelen af investorer er steget fra 14 procent i 2019 til 17 procent i 2020. Det er især interessen for enkeltaktier, der er blevet større; andelen af unge, der kun investerer i enkeltaktier, er steget fra 8 til 10 procent. Andelen, der investerer i både enkeltaktier og fonde, er steget fra 2 til 4 procent, mens andelen, der kun investerer i investeringsfonde, har været nogenlunde uændret, jf. figur 1.12 til venstre. Det er primært unge mænd, der driver den tendens.

Figur 1.12. Særlig stor stigning i andelen af unge, der investerer i enkeltaktier

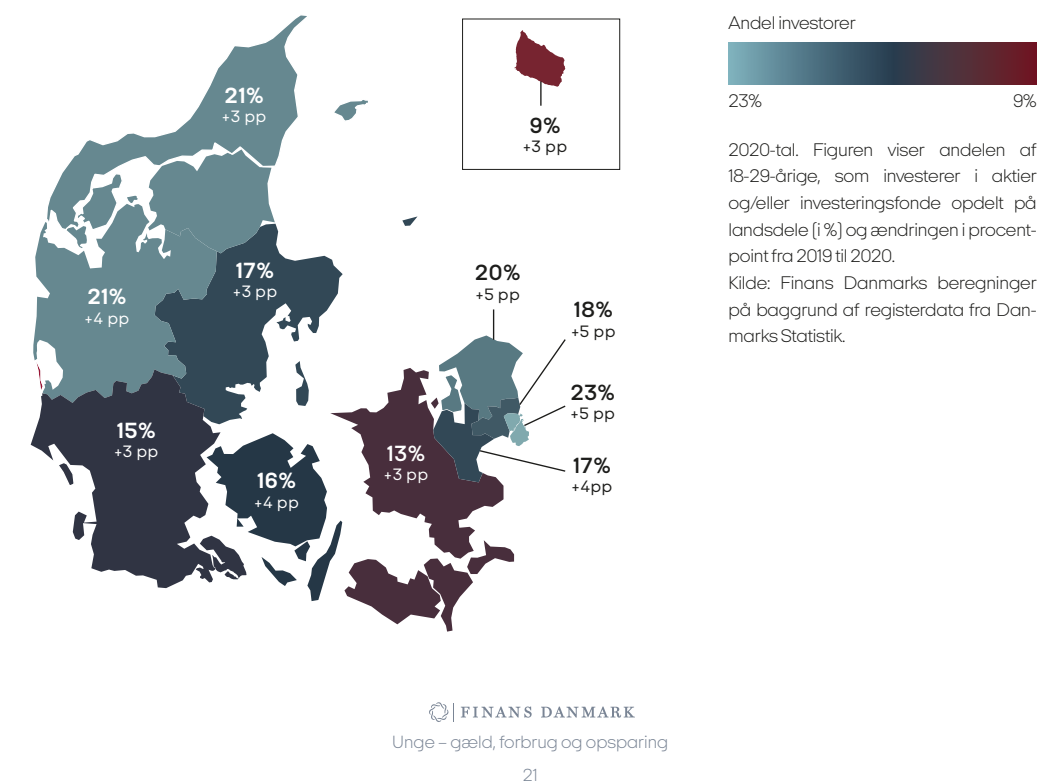
Store geografiske og uddannelsesmæssige forskelle

Der er ret store forskelle i de unges opsparinger og investeringsadfærd på tværs af landet. København by ligger i top, når det gælder andelen af unge, der investerer, og det er også i København by, vi har set den største stigning i andelen af unge, der investerer i 2020, jf. figur 1.13. Her har knap en fjerdedel af alle unge investeret dele af deres formue. Der er færrest investorer på Bornholm, hvor knap en tiendedel af alle unge investerer.

De unges tendens til at investere hænger i øvrigt tæt sammen med deres valg af uddannelse. Uanset om det gælder studerende eller unge, der er færdige med deres uddannelse, investerer unge med en økonomisk rettet uddannelse

Figur 1.13. Flest unge investorer i København by

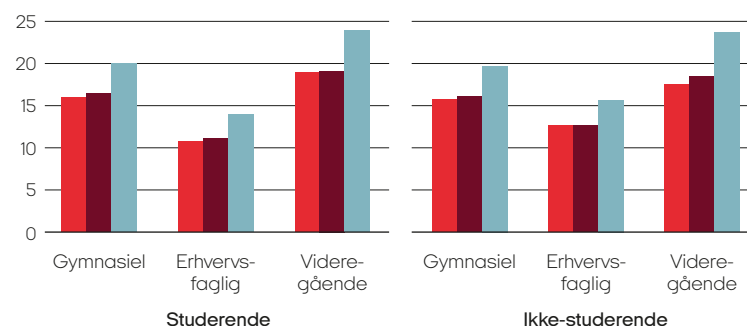

mere end unge med en matematisk eller teknisk rettet uddannelse, der igen investerer mere end unge inden for alle andre uddannelsesretninger, jf. figur 1.14. Også uddannelsesniveaut har en betydning for de unges tendens til at investere.

Figur 1.14. Generelt stigning i andel investorer på tværs af uddannelsesretning og -niveau

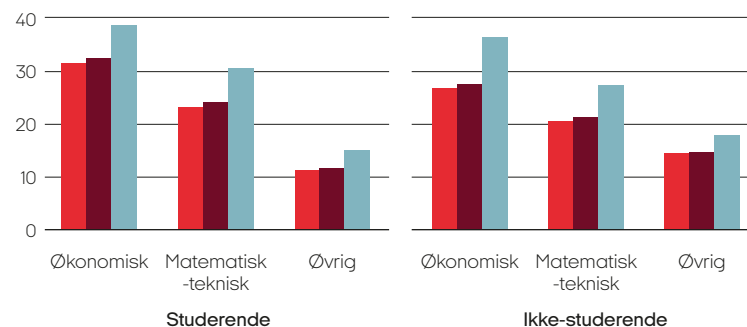
Uddannelsesniveau

andel der investerer, pct.

Uddannelsesretning

andel der investerer, pct.

■ 2018 ■ 2019 ■ 2020

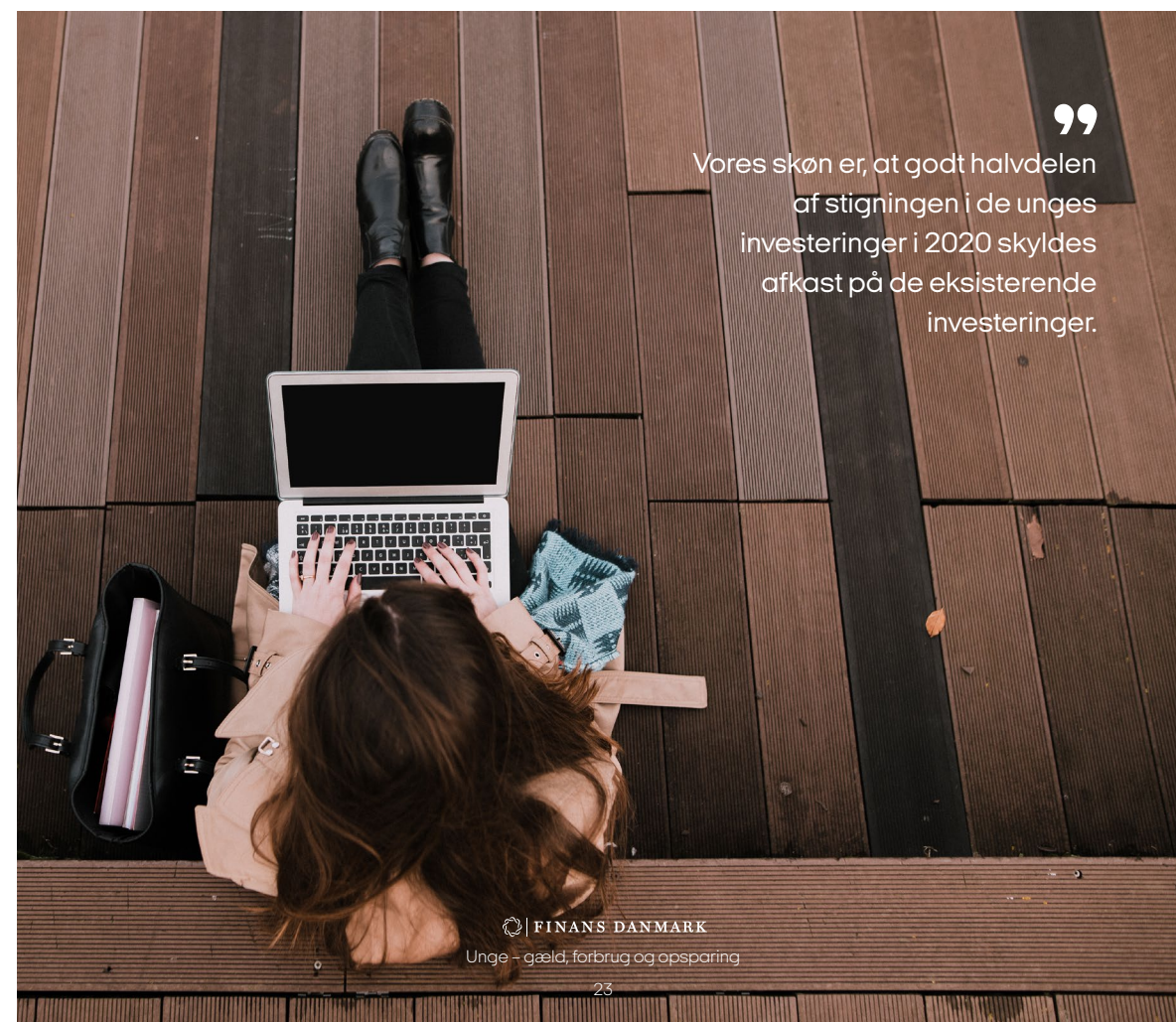
2020-tal. Figuren viser andelen af de 18-29-årige, opdelt på beskæftigelse /uddannelse, som investerer i aktier og/eller investeringsfonde. Unge med en økonomisk rettet uddannelse er alle med en engelsk uddannelses titel, der indeholder ord som "economics" og "finance". Unge med en matematisk eller teknisk rettet uddannelse er alle med en engelsk uddannelses titel, der indeholder ord som "mathematics", "engineer", og "data". Øvrige er alle unge, hvis engelske uddannelses titel ikke indeholder nogle af de ord. Se Finans Danmarks "Analyse af investorkulturen i Danmark" fra 2020, s. 24 for en nærmere forklaring. Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Flotte afkast har bidraget til de unges formue

Ligesom kun få økonomer forudså de kraftige boligprisstigninger under coronakrisen, var der heller ikke mange, der havde forudsagt de store afkast på aktiemarkedet. De store afkast medførte, at unge, der allerede havde investeringer ved årets begyndelse, så deres portefølje stige meget i værdi i løbet af 2020, uden at de hverken købte eller solgte værdipapirer. Vores skøn

er, at godt halvdelen af stigning i værdien af de unges investeringer i 2020 skyldes afkast på de eksisterende investeringer. Dermed er det kun knap halvdelen af de unges øgede investeringer i 2020, der stammer fra nye investorer og eksisterende investorer, der investerede mere i løbet af året.²

² I vores skøn antager vi, at de unge beholdt den sammensætning af aktier og investeringsfonde de havde i 2019 i hele 2020, samt at de geninvesterede eventuelle udbytter, og at de unges investeringer havde et gennemsnitligt afkast.

”
Vores skøn er, at godt halvdelen af stigningen i de unges investeringer i 2020 skyldes afkast på de eksisterende investeringer.

2

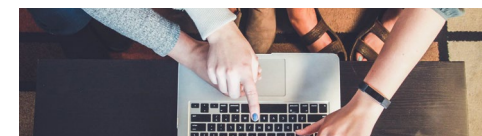

De unge dårlige betalere

Andelen af unge, der er registreret i RKI, er faldet betydeligt gennem de senere år, og som noget nyt i år falder de unges samlede RKI-gæld nu også. Faldet i andelen af unge i RKI ses for alle aldre, mens faldet i de unges gæld særligt ses blandt unge i midt- og slut-20'erne. Faldet betyder, at de unge nu for første gang er underrepræsenteret i RKI-registret set i forhold til alle voksne danskere.

Det er en skelsættende begivenhed i ethvert menneskes liv at blive voksen og skulle stå på egne ben. De fleste unge flytter hjemmefra i slutningen af teenageårene eller begyndelsen af 20'erne og skal herefter for alvor til at styre deres egen økonomi. For nogle kan det være en svær overgang, og nogle unge kommer skævt fra start og bliver registreret som dårlige betalere i RKI-registret. Ender de først der, kan deres muligheder for at låne blive begrænset i fremtiden, ligesom drømmen om at klare sig selv kan bryde. Men heldigvis ender færre og færre unge i den situation.

Andelen af unge registreret i RKI har gennem en lang periode været faldende, og de seneste år har faldet været udtalt. Dermed er de unge ikke længere overrepræsenteret i RKI. Samtidig er de unges samlede gæld nu også faldet betydeligt. For de unge, der ender i gældsproblemer, er gældsomfanget altså også faldende. En glædelig udvikling, som et fortsat fokus på unges finansielle forståelse forhåbentlig kan fastholde.

RKI-data og data på gældsrestancer

Analysen af unge RKI-registrerede er baseret på data, som er stillet til rådighed af Experian, der ejer Danmarks største skyldnerregister, RKI. Datasættet er et særudtræk, der indeholder oplysninger om unge dårlige betalere mellem 18 og 30 år, som har været registreret i RKI i årene 2013-21. Unge bliver registreret i RKI, hvis de ikke har betalt deres regninger eller afdraget som aftalt på et lån. Registreringen sker efter tre rykkerskrivelser, hvor der i den sidste rykkerskrivelse bliver sendt advarsel om en indberetning til RKI.

Færre danske unge i RKI og med mindre gæld

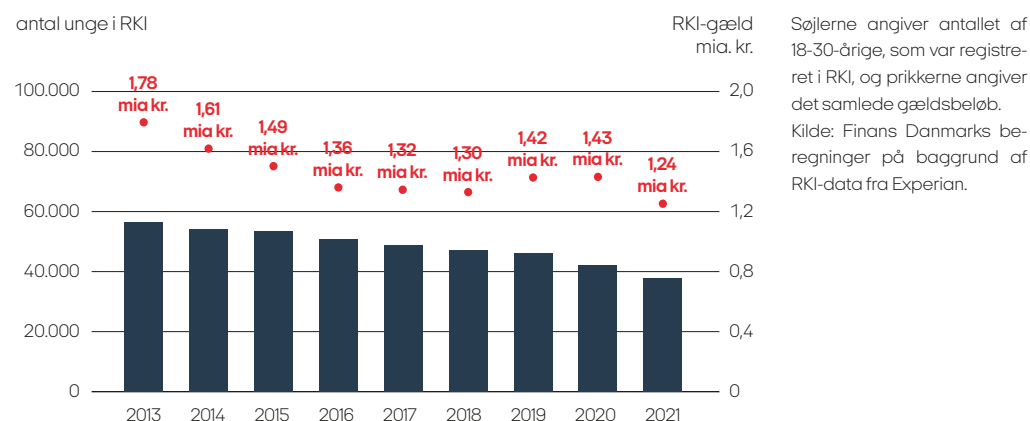
De nyeste tal fra RKI-registret viser et betydeligt fald i andelen af unge registreret som dårlige betalere, jf. figur 2.1 samt datakilder i boksen på side 25. Dermed fortsætter det kraftige fald, vi så i 2020. Ved udgangen af 2021 var knap 37.000 unge mellem 18 og 30 år registreret i RKI. Det svarer til 3,7 procent af alle unge i aldersgruppen. På samme tid i 2020 var tallet knap 42.000, svarende til 4,2 procent, og i 2019 var tallet knap 46.000, svarende til 4,6 procent.

Samtidig med at færre bliver registreret i RKI, ser vi nu også et kraftigt fald i størrelsen på den samlede gæld, de registrerede har. RKI-gælden er ellers steget i de seneste år; den steg fra 1,3 mia. kr. i 2018 til omkring 1,4 mia. kr. i 2019 og 2020. Men i løbet af 2021 er RKI-gælden for unge mellem 18 og 30 år faldet til 1,2 mia. kr., svarende til et fald på 13 procent.

Faldet i både andelen af registrerede og den samlede RKI-gæld blandt unge kan meget vel hænge sammen med coronarestriktionerne, der i stort omfang har begrænset de unges muligheder for at bruge penge på byture, restauranter, rejser, shopping mv.³ Der kan tilmed være en forsinket effekt af de kraftige nedlukninger i løbet af 2020, da det kan tage tid, før en forbedring af de unges økonomi gør, at de får betalt al deres misligholdte gæld.

De unges jobmuligheder er desuden blevet væsentligt forbedret gennem de seneste to år, hvilket uden tvivl har haft en positiv indvirkning på andelen af unge dårlige betalere (uddybes senere i dette kapitel). Ungdomsledigheden steg i begyndelsen af coronakrisen fra februar til maj 2020, men siden har ungdomsledigheden været støt faldende, og den er i dag rekordlav, jf. figur 2.2.

Figur 2.1. Færre danske unge ender i RKI

³ Finans Danmark har i tidligere analyser fundet, at unge ofte bruger "for mange penge" (ukontrolleret forbrug), når de er sammen med deres venner, i byen mv. Se "Unge - gæld, forbrug og opsparing, 2019" kapitel 4.

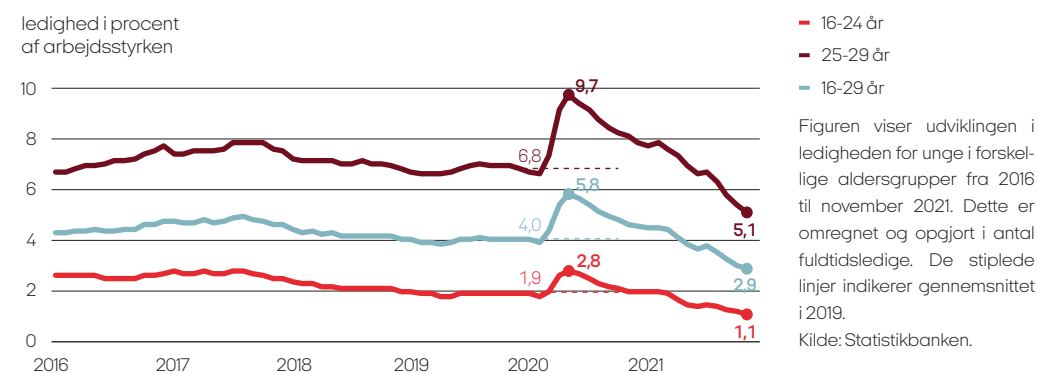
I 2020 blev der også indført begrænsninger på låneomkostninger til dyre forbrugslån (inkl. kviklån) og kviklånsreklamer.⁴ Det synes at have begrænset antallet af kviklån og andre lån med høje omkostninger og derigennem også andelen af unge i RKI (se diskussionen i kapitel 1 samt senere i dette kapitel)

Endelig er det værd at bemærke, at andelen af unge dårlige betalere har været faldende i mange år – måske fordi unge efterhånden bare har bedre styr på deres privatøkonomi. Og hvis den positive udvikling er fortsat ind i 2020 og 2021, kan den også være en del af forklaringen på det vedvarende fald, vi har set i andelen af unge RKI-registrerede over de seneste år.

” De unges jobmuligheder er blevet væsentligt forbedret gennem de seneste to år, hvilket har haft en positiv indvirkning på andelen af unge dårlige betalere.

Figur 2.2. En rekordlav ledighed blandt unge

Figuren viser udviklingen i ledigheden for unge i forskellige aldersgrupper fra 2016 til november 2021. Dette er omregnet og opgjort i antal fuldtidsledige. De stiplede linjer indikerer gennemsnittet i 2019.

Kilde: Statistikbanken.

⁴ Dette blev vedtaget i slutningen af 2019 og indført 1. juli 2020 som en del af lovpakken "Opgør med kviklån". Herved blev der dels sat en grænse for, hvor høje årlige omkostninger (ÅOP) et lån maksimalt kan have, og dels indført et omkostningsloft for, hvor meget en forbruger maksimalt kan betale tilbage i renter og gebyrer. Pakken inkluderede også markante begrænsninger for, hvornår virksomheder må markedsføre forbrugslån med høje omkostninger.

Fald på tværs af alle aldersgrupper

Andelen af RKI-registrerede har været faldende for alle unge aldersgrupper siden 2016, men faldet er betydeligt større i 2020 og 2021, end det har været i de tidligere år, jf. figur 2.3.

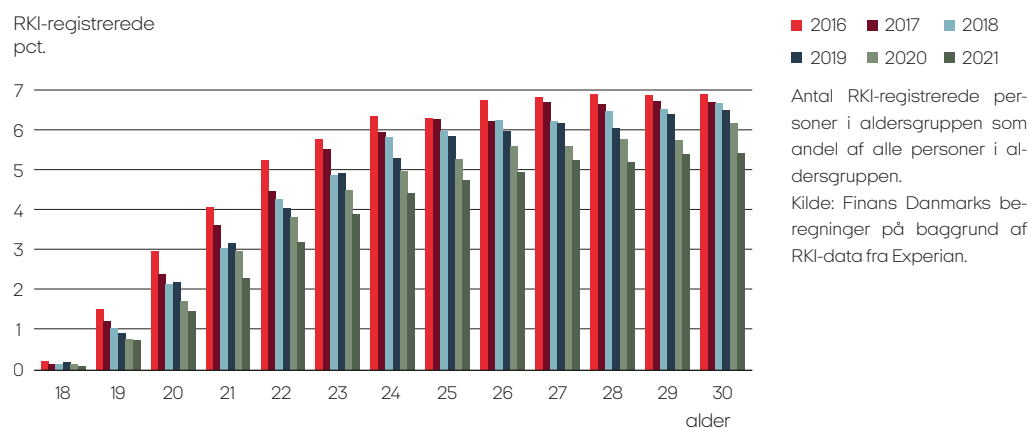
Det er ikke kun blandt de unge, at andelen af RKI-registrerede er faldende. Antallet af dårlige

betalere i samfundet er generelt faldet over de seneste år. Siden 2013 har faldet i RKI-registreringer dog været større blandt de unge, og i 2021 er andelen af RKI-registrerede for første gang mindre for de unge end for hele befolkningen. Så unge nu er underrepræsenteret i registret, jf. figur 2.4.

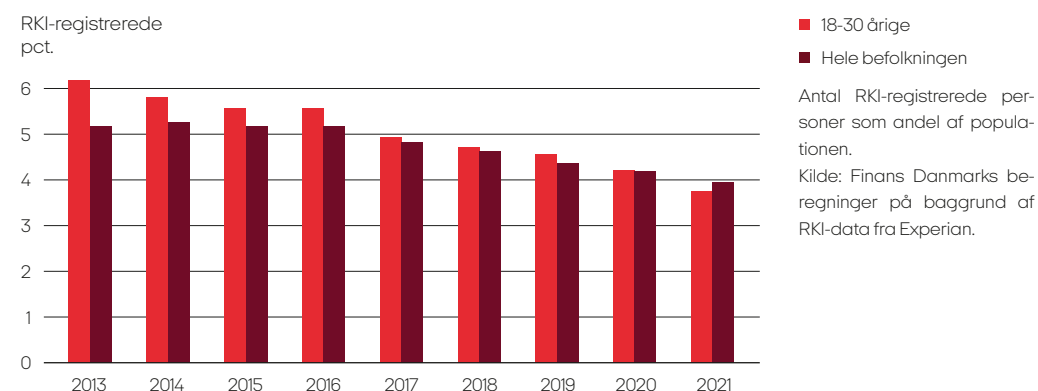
Den gæld, de unge er registreret med, er også faldet i løbet af det seneste år – efter at den ellers har haft en svagt stigende tendens fra 2016 til 2020, jf. figur 2.5. I 2021 var den gennemsnitlige gæld for en ung registreret i RKI lidt over 33.000 kr., mens den i 2020 var knap 34.500 kr. Vi ser en lignende tendens for antallet af RKI-registreringer pr. registreret. Det gennemsnitlige antal RKI-registreringer pr. ung har ellers været stigende siden 2018, men faldt fra 2020 til 2021. I 2020 var unge i RKI i gennemsnit registreret med 3,0 dårlige betalingsforhold. Ved udgangen af 2021 var tallet 2,8.

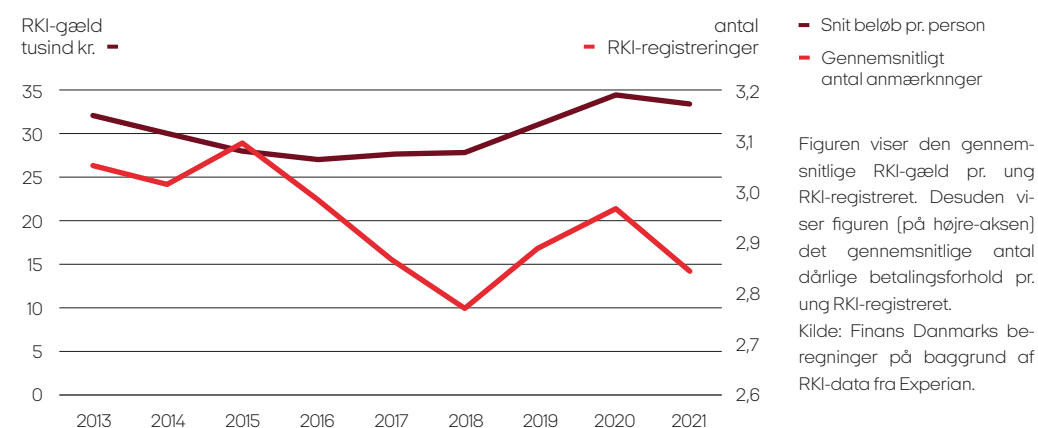
Figur 2.3. Alle aldersgrupper oplever fald i andelen af dårlige betalere

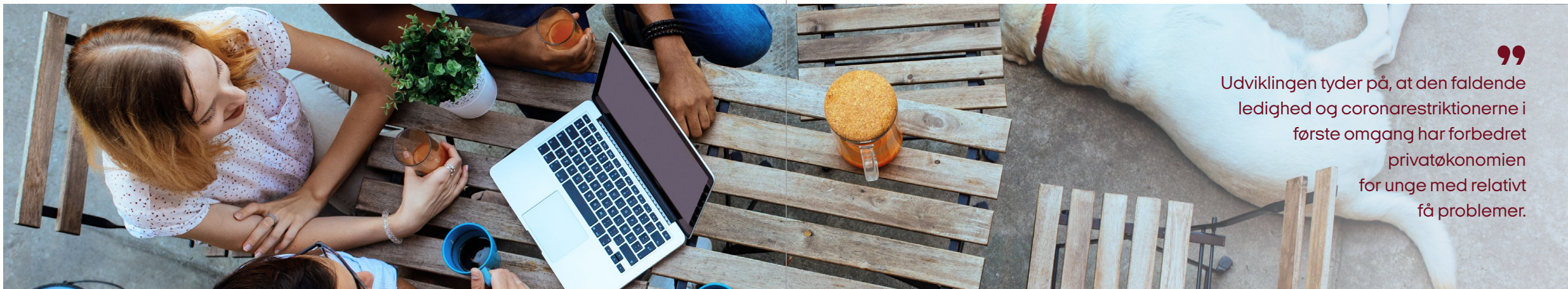

Figur 2.4. Unge er for første gang underrepræsenteret i RKI

Figur 2.5. En mindre RKI-gæld pr. registreret

”
Udviklingen tyder på, at den faldende ledighed og coronarestriktionerne i første omgang har forbedret privatøkonomien for unge med relativt få problemer.

Faldet i den gennemsnitlige RKI-gæld ses særligt i de ældre årgange, jf. figur 2.6. For flere af de ældre årgange steg den gennemsnitlige RKI-gæld ellers fra 2019 til 2020, men i 2021 så vi altså den modsatte bevægelse.

Både i 2020 og 2021 så vi betydelige fald i antallet af unge, der blev registreret med små misligholdte gældsposter – det gælder særligt for unge med en RKI-gæld på under 20.000 kr., jf.

figur 2.7 til venstre. Antallet af unge med større gældsforhold på over 50.000 kr. steg derimod svagt fra 2019 til 2020 og faldt først i 2021.

Udviklingen tyder på, at den faldende ledighed og coronarestriktionerne i første omgang har forbedret privatøkonomien for unge med relativt få problemer. Det kan f.eks. være unge, der har lidt svært ved at holde igen, når de går i byen med vennerne – hvilket de af gode grun-

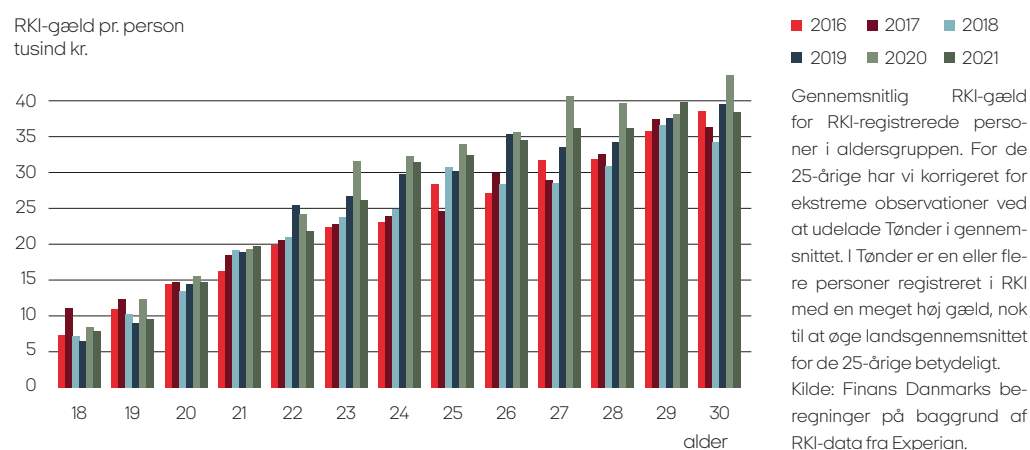
de ikke har gjort så meget over de seneste to år – eller unge, der endelig har fået et job og dermed har fået økonomi til at betale den telefonregning, de tidligere har haft svært ved.

Men jo mere ledigheden falder, jo flere grupper af unge får mulighed for at få et job. Og når ledigheden når ned i de lave niveauer, vi har set i 2021, kan det også medføre, at flere, der tidligere havde svært ved at finde arbejde og kæmpe-

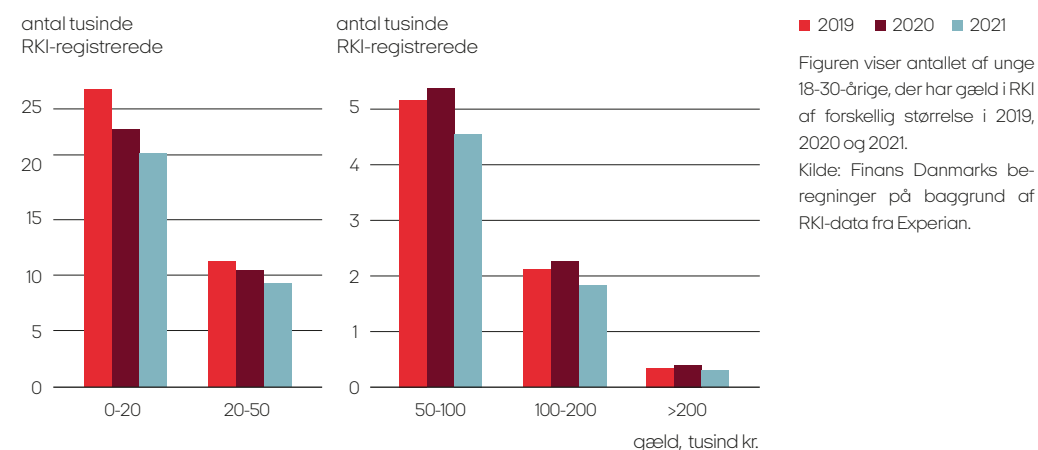
de med mere alvorlige privatøkonomiske problemer, nu har kunnet finde et job og begynde at afdrage på deres gæld.

Desuden kan begrænsningen på brugen af dyre forbrugslån (inkl. kviklån) også have været med til at nedbringe RKI-gælden for mange unge – ikke mindst unge i svære privatøkonomiske problemer med en stor misligholdt gæld.

Figur 2.6. Faldende RKI-gæld for de fleste aldersgrupper

Figur 2.7. Store fald i andelen af unge med små gældsforhold

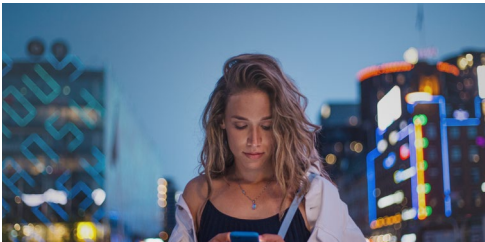

Geografiske forskelle i RKI-registreringerne

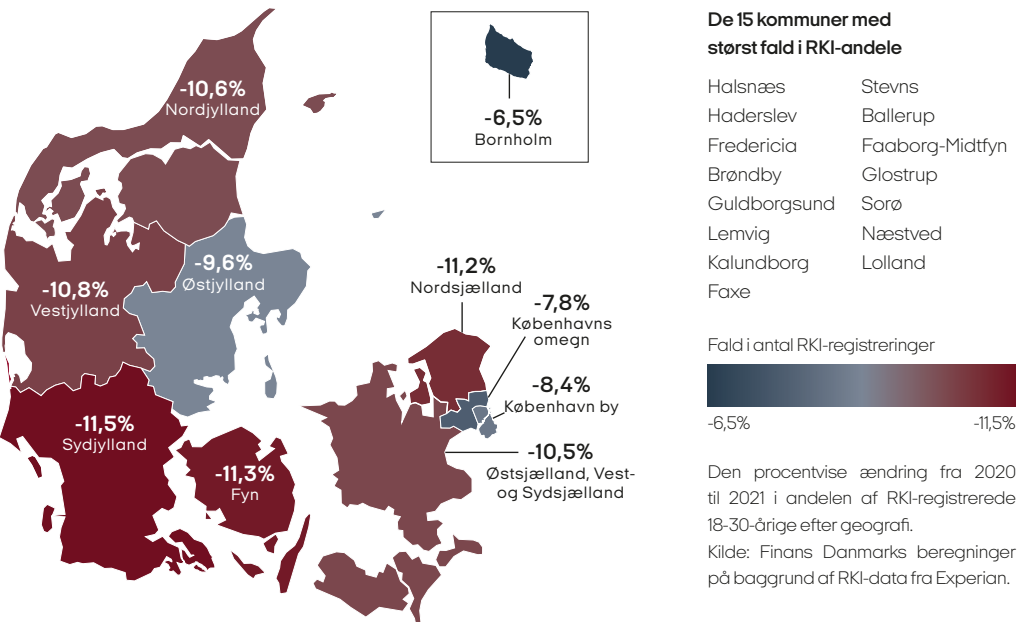
Faldet i antallet af unge, dårlige betalere er sket i hele landet, jf. figur 2.8 til venstre. Størst er faldet i Syddjylland, hvor andelen af unge dårlige betalere er faldet med 11,5 procent. Men generelt er faldene størst i kommuner, der ligger relativt langt fra de større byer, jf. figur 2.8 til højre.

Samme tendens ses for den gennemsnitlige RKI-gæld for unge RKI-registrerede, der er faldet i alle landsdele på nær én, jf. figur 2.9. Det største fald på hele 23 procent ses i Nordsjælland. Anderledes forholder det sig for Syddjylland, hvor RKI-gælden som det eneste sted i landet er steget. Her steg RKI-gælden for de RKI-registrerede med 8 procent. Stigningen i Syddjylland skyldes dog udelukkende en stor stigning i Tønder

Kommune – mere specifikt blandt unge 25-årige i Tønder Kommune. Det skyldes formentlig en enkelt 25-årig i Tønder Kommune, der er registreret med en ekstremt stor gæld. Hvis vi ser bort fra de 25-årige i Tønder Kommune, er RKI-gælden i Syddjylland faldet med 11 procent og ligger således på linje med den udvikling, vi ser i de andre landsdele.

Figur 2.8. Fald i RKI-registreringer over hele landet

Faldende ungdomsarbejdsløshed giver færre dårlige betalere

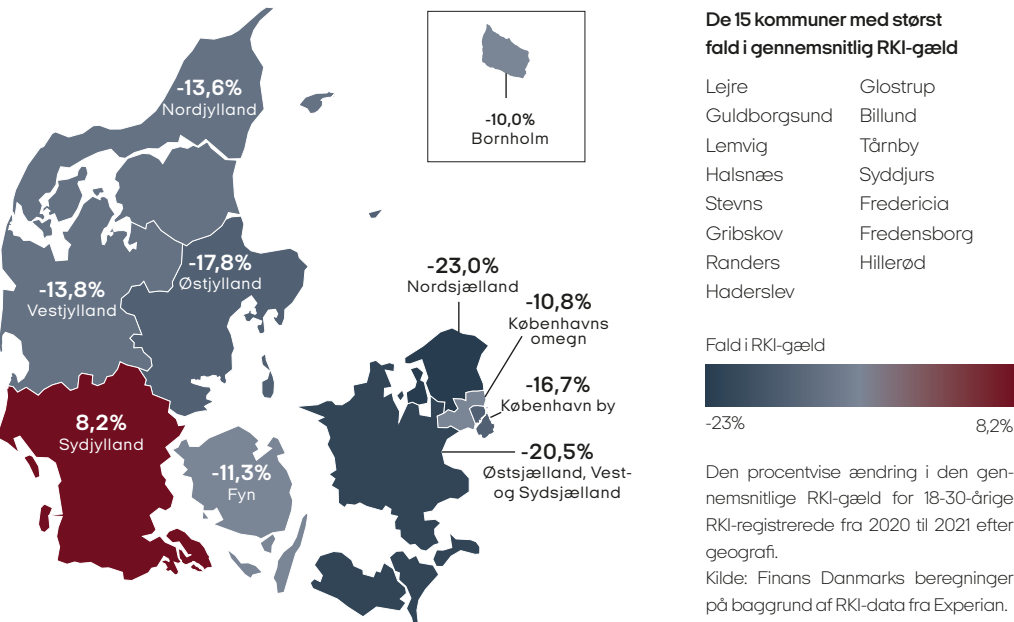
Går vi dybere ned i tallene, kan vi se en ret klar sammenhæng mellem de kommuner, hvor andelen af unge RKI-registrerede er faldet mest siden begyndelsen på coronakrisen, og de kommuner hvor vi har set de største fald i ungdomsledigheden. Det viser, hvordan de gode jobmuligheder har bidraget til at nedbringe antallet af unge dårlige betalere, jf. figur 2.10 øverst samt en nærmere forklaring i boksen på næste side.

Den simple sammenhæng indikerer, at andelen af RKI-registrerede falder med knap 0,3 procentpoint, hver gang ledigheden falder 1 procentpoint. Til sammenligning er ledigheden i gennemsnit faldet med lidt over et halvt procentpoint pr. år siden begyndelsen af 2020.

Sammenhængen tilsiger altså, at en fortsat gunstig udvikling på arbejdsmarkedet for unge vil bidrage til, at andelen af unge i RKI kan forblive lav i de kommende år.

Figur 2.9. Faldende RKI-gæld for RKI-registrerede i det meste af landet

Begrænsninger på kviklån har betydning

Tilsvarende kan vi også se en ganske tæt sammenhæng mellem de kommunale fald i unges RKI-andele og andelen af unge med forbrugsgæld fra andre kreditselskaber umiddelbart inden, coronakrisen ramte, jf. figur 2.10 til nederst samt forklaring i boksen til højre. Starten på coronakrisen faldt tidsmæssigt sammen med, at en politisk aftale for begrænsning i brugen af dyre forbrugslån (inkl. kviklån) trådte i kraft. Det særligt store fald i andelen af unge med RKI-gæld i kommuner, hvor mange havde dyre forbrugslån såsom kviklån, kan altså blandt andet afspejle, at begrænsningerne har ført til færre af de kviklån, som bragte de unge i gældsproblemer.

Regionale sammenhænge mellem fald i RKI-andele, fald i ledighed og brug af kviklån

For at forstå udviklingen i antal unge dårlige betalere er det interessant at se på, hvordan fald i de unges RKI-andele i forskellige danske kommuner hænger sammen med fald i ungdomsledigheden og de unges brug af dyre forbrugslån.

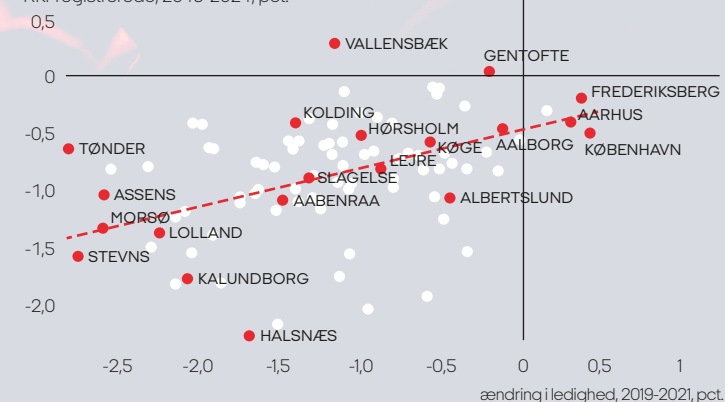
På begge områder kan vi konstatere en klar sammenhæng. De kommuner, hvor ledigheden er faldet mest siden coronakrisens start, er også de kommuner, hvor vi ser det største fald i andelen af unge RKI-registrerede, jf. figur 2.10 øverst. Det underbygger en konklusion om, at faldet i ledigheden har haft en stor betydning for den udvikling, vi har set.

Vi ser endog en endnu klarere sammenhæng mellem fald i RKI-andele og andelen af unge med forbrugsgæld fra andre kreditselskaber – inkl. kviklån og andre forbrugslån – lige inden coronakrisen begyndte, og det politiske opgør med kviklån trådte i kraft ultimo 2019, jf. figur 2.10 nederst. I de områder, hvor flest unge havde forbrugsgæld fra andre kreditselskaber, forventer vi også, at indgrebet mod kviklån vil medføre

Figur 2.10. Størst fald i RKI-andele i kommuner med størst fald i ledighed og flest unge med kviklån

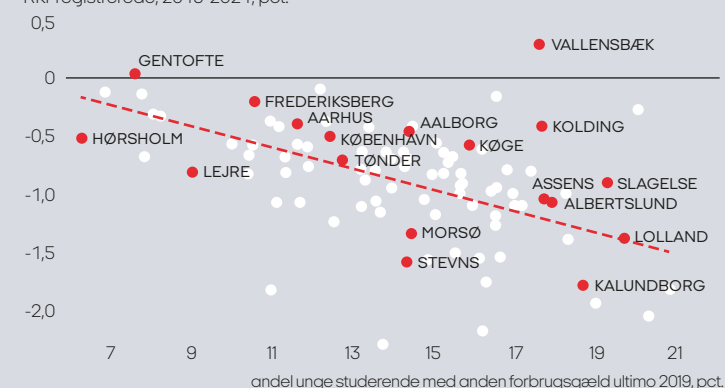
Sammenhæng mellem fald i RKI-andele og fald i ledighed (kommunalt)

ændring i andelen af RKI-registrerede, 2019-2021, pct.

Sammenhæng mellem fald i RKI-andele og andel af unge med anden forbrugsgæld

ændring i andelen af RKI-registrerede, 2019-2021, pct.

Figuren øverst viser sammenhængen mellem ændringen i andelen af unge RKI-registrerede over de sidste to år og fald i ledigheden siden begyndelsen af coronakrisen (fra marts 2020 til august 2021). Figuren nederst viser sammenhængen mellem ændringen i andelen af unge RKI-registrerede over de sidste to år og andelen af unge studerende med forbrugsgæld hos andre kreditselskaber – dvs. ikke hos penge- og realkreditinstitutter – i slutningen af 2019. I figurene har vi udeladt ø-kommuner. Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af RKI-data fra Experian samt data fra Danmarks Statistik.

det største fald i brugen af den type af lån og derigennem også andelen af unge i RKI. Den sammenhæng ses klart i data – dog kan fald i brugen af forbrugslån ud over indgrebet mod kviklån også skyldes andre forhold, der

har forbedret de unges økonomi og dermed nedbragt deres behov for at låne penge – det kan f.eks. være bedre jobmuligheder (faldende ledighed) eller mindre forbrug i byen som følge af coronarestriktioner.

Fortsat store forskelle på tværs af landet

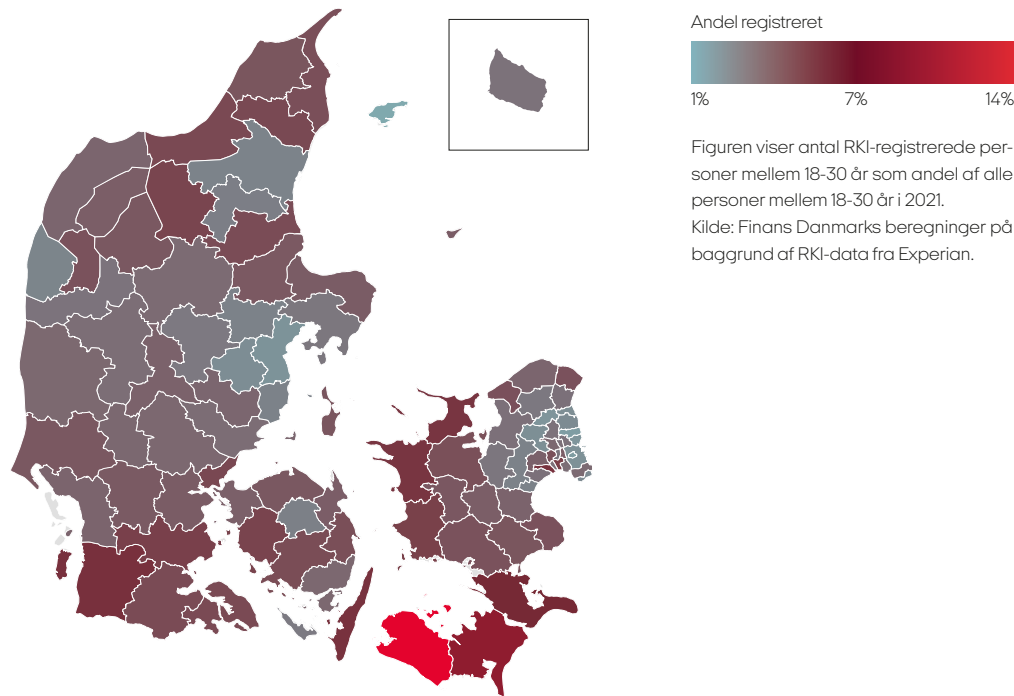
Til trods for at andelen af unge RKI-registrerede er faldet mest i kommuner, der ligger relativt langt fra de større byer, er niveauet af gældsproblemer fortsat højest på Lolland og Falster. I Lolland Kommune er det stadig knap hver syvende ung, der ikke får betalt sine regninger og ender i RKI, jf. figur 2.11. Samlet set misligholder denne gruppe unge en gæld på knap 19 mio. kr. Noget tilsvarende ses i Guldborgsund Kommune på Lolland-Falster, hvor knap hver ellefte ung er registreret i RKI, og den samlede gæld er på knap 22 mio. kr.

I modsatte ende er Lyngby-Taarbæk den kommune med færrest unge registreret i RKI [når

vi ser bort fra små ø-kommuner], og generelt har områderne i og omkring de større danske byer lave registreringsandele. I Århus, Frederiksberg, Lyngby-Taarbæk, Allerød og Gentofte er andelen af unge i RKI på under 2 procent og dermed et godt stykke under landsgennemsnittet på 3,7 procent.

Figur 2.11. Flest unge i RKI i Vest- og Sydsjælland

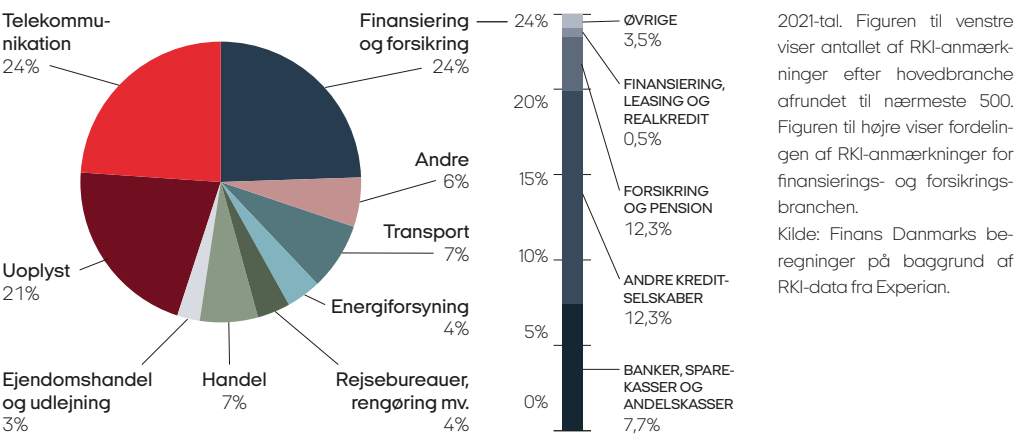
Andre finansieringsselskaber registrerer flest unge i RKI

I 2021 var unge mellem 18 og 30 år registreret i RKI med næsten 106.000 dårlige betalingsforhold. Knap halvdelen af disse stammer fra regninger til en telekommunikationsvirksomhed samt finansiering og forsikring, mens knap en femtedel stammer fra misligholdte betalinger og gældsforhold til uoplyste brancher, jf. figur 2.12 til venstre.

Det er især televirksomhedernes tilbud på låneordninger til køb af mobiltelefoner og lignende, som de unge bliver fristet af og er dårlige til at få betalt tilbage. I gruppen af finansierings- og forsikringsselskaber er det fortsat andre finansieringsselskaber – forbrugerkredit, herunder blandt andet kviklån, SMS-lån, kontokortordninger og lignende – der særligt har mange anmærkninger. Andre kreditselskaber fylder omtrent halvdelen af alle anmærkninger fra finansierings- og forsikringsselskaber, hvor pengeinstitutter fylder knap en tredjedel, jf. figur 2.12 til højre.

Figur 2.12 Langt de fleste RKI-anmærkninger relaterer sig til telekommunikation, finansiering og forsikring samt uoplyst aktivitet

RKI-gælden pr. anmærkning er typisk betydeligt større, når vi ser på anmærkninger fra finansierings- og forsikringsvirksomheder, end når vi ser på anmærkninger fra andre brancher. I gennemsnit var RKI-gælden i 2021 ca. 21.000 kr. pr. anmærkning fra finansierings- og forsikrings-selskaber, hvor den f.eks. kun var lidt over 6.500 kr. pr. anmærkning fra telekommunikationsvirksomheder.

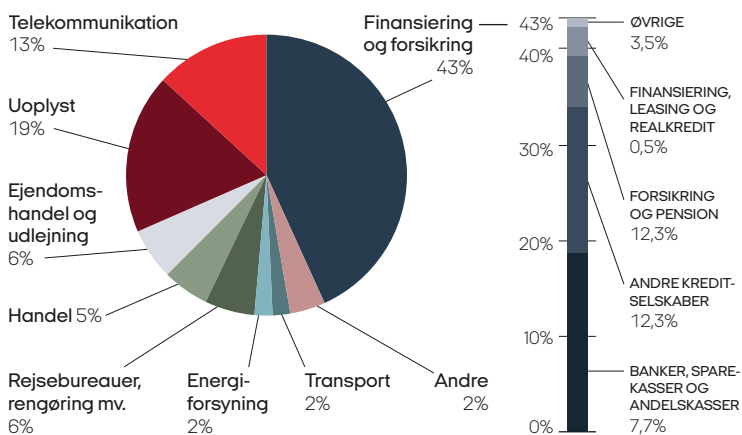
Når vi ser på den samlede RKI-gæld, udgør finansiering og forsikring også den absolut største andel med en RKI-gæld på over 539 mio. kr., svarende til omkring 43 procent af den samlede RKI-gæld, jf. figur 2.13 til venstre. Det er store summer, men det skal selvfølgelig ses i lyset af, at de samlede udlån i finansierings- og forsikringsselskaberne er store, og misligholdt gæld udgør stadig kun en ganske beskedne andel af de samlede lån.

Inden for finansierings- og forsikringsselskaber er RKI-gælden pr. anmærkning lavest for finansielle og ikke-finansielle holdingselskaber med

knap 6.500 kr. pr. anmærkning. Til sammenligning er RKI-gælden over 28.600 kr. pr. anmærkning for banker. Når vi opdeler den samlede RKI-gæld inden for branchen, fylder banker således den største del med over 40 procent, hvor andre kreditselskaber fylder knap en tredjedel, jf. figur 2.13 til højre.

Over det seneste år er unges totale RKI-gæld faldet med 193 mio. kr., jf. figur 2.14. Særligt de unges gæld til øvrig finansiering og forsikring samt uoplyste aktiviteter har oplevet store fald – på henholdsvis 52 mio. kr. og 50 mio. kr. Det markante fald står i skarp kontrast til udviklingen i både 2019 og 2020, som begge bød på stigende misligholdt gæld til de pågældende aktiviteter. Givet det store fald i den samlede RKI-gæld i 2021 er det ikke overraskende, at vi især ser store fald i RKI-gælden til banker og andre finansierings-selskaber, da de typisk har de største misligholdte gældsposter.

Figur 2.13. RKI-gælden er stor i finansierings- og forsikringsbranchen

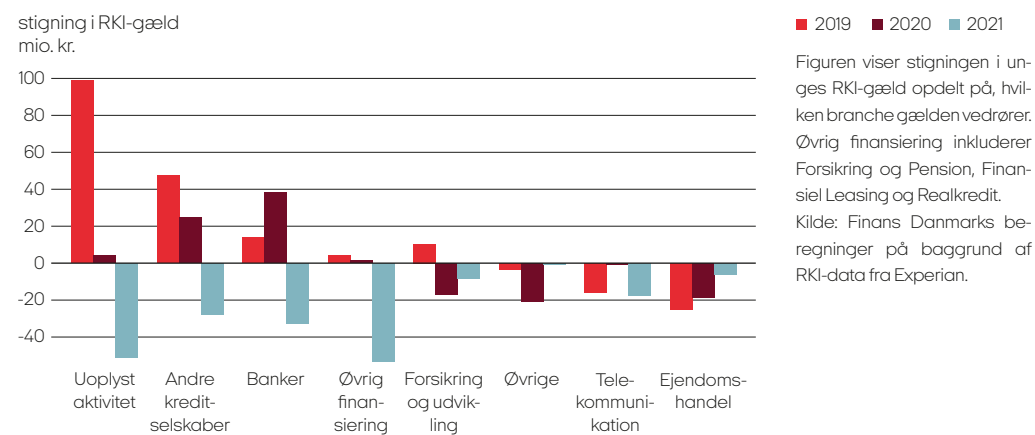

2020-tal. Figuren til venstre viser RKI-gæld i hovedbrancher som andel af den samlede RKI-gæld. Figuren til højre viser fordelingen af RKI-gæld for finansierings- og forsikringsbranchen. Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af RKI-data fra Experian.

”Givet det store fald i den samlede RKI-gæld i 2021 er det ikke overraskende, at vi især ser store fald i RKI-gælden til banker og andre finansieringsselskaber, da de typisk har de største misligholdte gældsposter.

Figur 2.14. RKI-gælden er faldet for alle aktiviteter

Figuren viser stigningen i unges RKI-gæld opdelt på, hvilken branche gælden vedrører. Øvrig finansiering inkluderer Forsikring og Pension, Finansiell Leasing og Realkredit. Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af RKI-data fra Experian.

3

Når uddannelsen volder problemer

Mange unge oplever betydelige udfordringer undervejs i deres uddannelsesforløb. Det er ofte med til at forlænge, besværliggøre eller på anden måde påvirke deres uddannelsesvalg og muligheden for at gennemføre en uddannelse i det hele taget. For hver syvende ung står det så slemt til, at de reelt set er gået i stå og risikerer slet ikke at få en uddannelse.

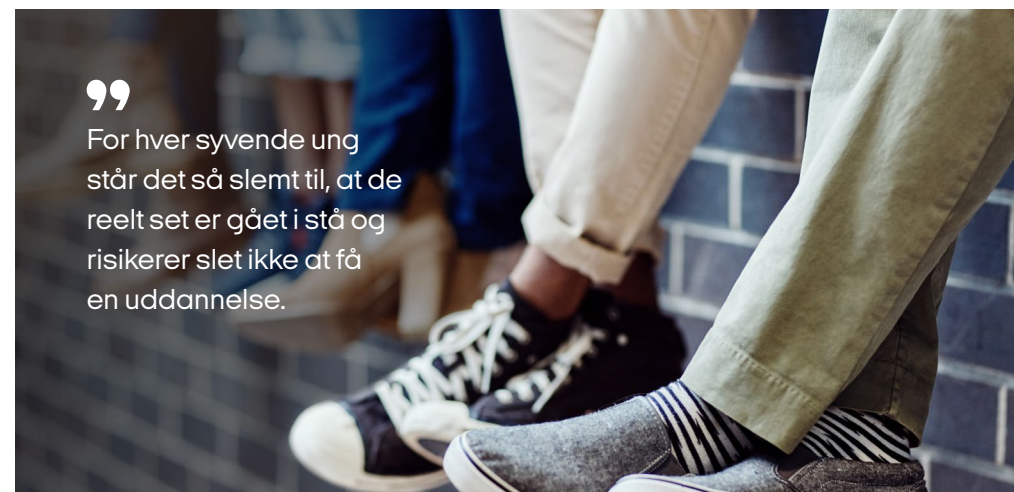
Mange unge oplever forskellige typer af udfordringer undervejs i deres uddannelsesforløb, der både kan være med til at forlænge, påvirke og helt afspore dem på deres uddannelsesvej. Og bliver de først sat af, er der en betydelig risiko for, at de ikke kommer i gang igen. Lidt over hver fjerde ung oplever kritiske udfordringer i forbin-

delse med deres uddannelse – hvor de dropper ud eller går i stå – og i halvdelen af tilfældene ender de unge med ikke at komme i gang igen.

Udfordringerne består typisk i, at de unge ikke ved, hvad de vil, at de har valgt en forkert retning eller ikke har lyst til mere skole. I mange tilfælde

”

For hver syvende ung står det så slemt til, at de reelt set er gået i stå og risikerer slet ikke at få en uddannelse.

Tre vigtige pointer i analysen

Dropper uddannelsen

Analysen viser, at mange unge fristes til at droppe uddannelsen til fordel for ufaglært job og indkomst nu og her.

Uddanselsvejledning forebygger

Analysen bekræfter, at grundig uddannelsesvejledning til at begynde med er afgørende.

Økonomisk indsigt er vigtig

Analysen påpeger også, hvorfor en god forståelse for privatøkonomi er vigtig at have med i bagagen.

– omkring to ud af fem – er privatøkonomiske udfordringer også en del af forklaringen. Rod i privatøkonomien fører ofte til mistrivsel, eller at de unge fristes til at droppe uddannelsen til fordel for et fuldtidsjob som ufaglært nu og her. Værst står det til for de én ud af syv unge, der reelt set er gået i stå i deres uddannelsesforløb. Her har langt over halvdelen oplevet problemer i deres uddannelsesforløb, og i næsten halvdelen af tilfældene er privatøkonomi – og særligt ofte fristelsen for fuldtidsjob og indkomst her og nu – en betydelig del af forklaringen.

I dette særtema er Finans Danmark og Forbrugerrådet Tænk gået sammen i en analyse af unge og uddannelse, særligt med fokus på de forskellige typer af udfordringer unge oplever undervejs i deres uddannelsesforløb.

”
Analysen er dels baseret på en spørgeskemaanalyse blandt 1.000 unge mellem 16 og 30 år foretaget i december 2021.

Data og forklaringer

Analysen er dels baseret på en spørgeskemaanalyse blandt 1.000 unge mellem 16 og 30 år foretaget i december 2021, og dels på registerdata fra Danmarks Statistik. Hvad angår uddannelse(r), følger vi Danmarks Statistiks definitioner og opgørelser. Med ungdomsudannelser refererer vi dog kun til gymnasiale og forberedende uddannelser (ikke erhvervsuddannelser). Unge ses som værende under uddannelse, uanset hvilken type uddannelse de er i gang med (ifølge Danmarks Statistik). I spørgeskemaanalysen ses unge også som værende under uddannelse, uanset hvilken type af uddannelse de er i gang med.

I spørgeskemaet har vi spurgt, om de unge har en uddannelse eller er under uddannelse, og om de

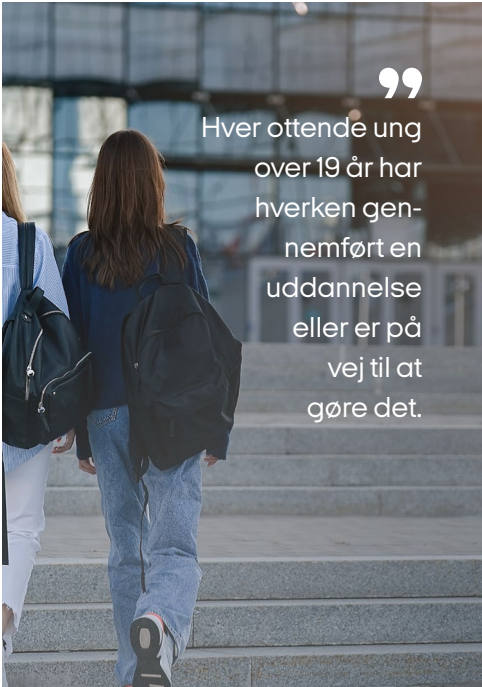
tidligere har oplevet forskellige typer udfordringer i den forbindelse. Videre har vi spurgt om, hvad udfordringerne bestod i, og hvad de primært skyldes mv. Endelig har vi spurgt ind til en lang række baggrundsvariable; køn, alder, beskæftigelse, hvornår på uddannelsen problemerne opstod, forældres uddannelse og støtte mv.

I vores registerdataanalyse ser vi for alle danske unge i 2020 (primært), om de er under uddannelse eller har en uddannelse. Desuden er vi i stand til at identificere, om unge dropper uddannelser. Her har vi ligeledes en række forskellige baggrundsvariable at holde op imod, inkl. om de har haft gældsrestancer i årene op til det tidspunkt, hvor de oplevede problemer i forbindelse med deres uddannelse.

Mange unge får ikke en uddannelse

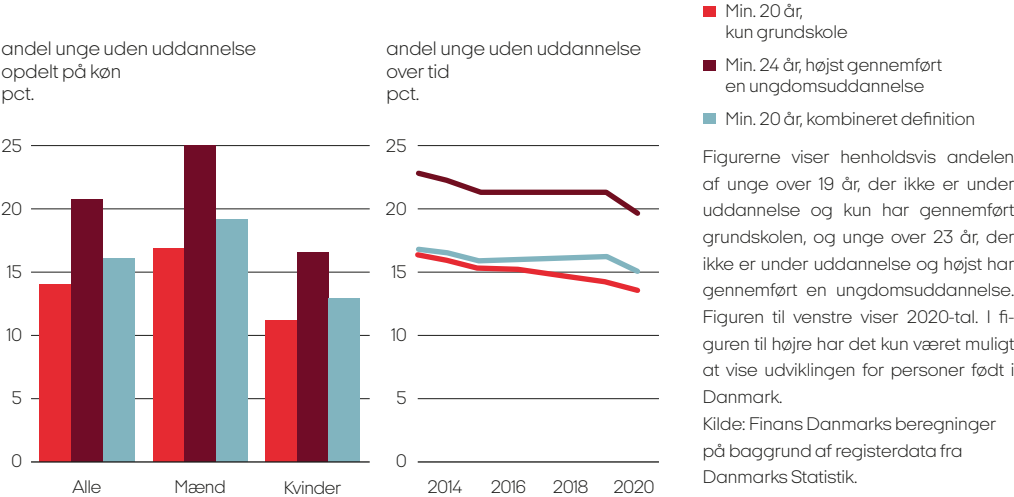
Hver ottende ung over 19 år har hverken gennemført en uddannelse eller er på vej til at gøre det, jf. de lyseblå søjler i figur 3.1 til venstre samt forklaring af datakilder i boksen på side 43. Unge kommer sjældent i gang og får gennemført en uddannelse, hvis de som 20-årig ikke er kommet videre end folkeskolen, eller som 24-årig højst har gennemført en ungdomsuddannelse.¹ For de unge, der er gået i stå på disse stadier i deres uddannelsesforløb, er det kun en tredjedel, der faktisk er kommet videre fem år efter.

På den baggrund har vi i analysen valgt at bruge en kombineret definition af unge uden uddannelse: 20-23-årige, der højst har gennemført folkeskolen og 24-30-årige, der højst har gennemført en ungdomsuddannelse – i begge tilfælde uden at de læser videre. Se nærmere forklaring i boksen på side 43.

”
Hver ottende ung
over 19 år har
hverken gen-
nemført en
uddannelse
eller er på
vej til at
gøre det.

Figur 3.1. Særligt mange unge mænd får ikke en uddannelse

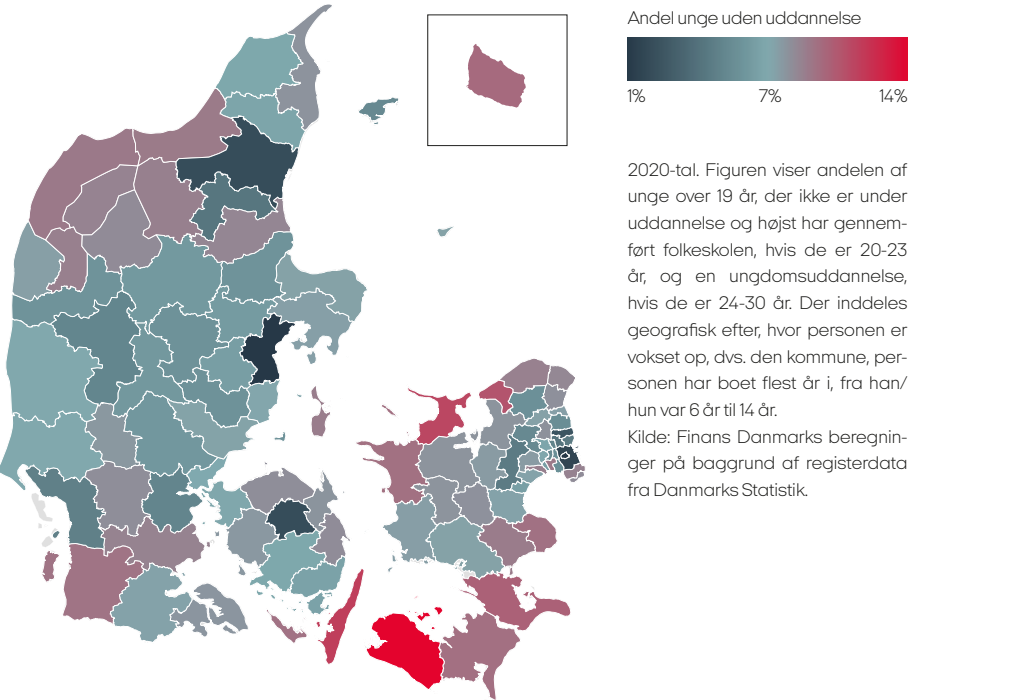

Køn spiller også en rolle. Flere mænd end kvinder får ikke en uddannelse. Desuden får lidt flere unge en uddannelse i dag, end hvad vi så for år tilbage, jf. figur 3.1 i højre side.

Endnu mere markante forskelle ses alt efter, hvor i landet de unge er vokset op: Unge, der er vokset op i Syd- og Vestsjælland, Nordvest-

jylland eller på Bornholm, har særligt høj risiko for ikke at få en uddannelse, jf. figur 3.2. De store geografiske forskelle i unges uddannelsesniveau kan dels skyldes, at andelen af forældre uden uddannelse er meget geografisk betinget, og at uddannelse til en vis grad går i arv fra forældrene til deres børn. Det vender vi tilbage til senere.

Figur 3.2. Unge uden uddannelse er ofte vokset op i kommuner langt fra de større byer

Vores definition af unge uden uddannelse

Når vi betragter unge uden uddannelse, har vi i analysen valgt at se på unge 20-23-årige, der højst har gennemført grundskolen og unge 24-30-årige, der højst har gennemført én ungdomsuddannelse – i begge tilfælde uden at de læser videre. Dette har vi valgt baseret på udviklingen i de unges uddannelsesstendenser over alder:

Unge 20-23-årige, der højst har gennemført grundskolen

Andelen af unge, der kun har grundskolen og ikke er under uddannelse, falder frem mod 18-årsalderen, efterhånden som flere og flere går i gang med en uddannelse, jf. det røde område i figur 3.3. Herefter stiger det lidt igen som følge af, at nogle unge dropper ud af uddannelser. Fra omkring 20-årsalderen ligger andelen uden uddannelse dog ret konstant på omkring 14 procent, jf. den første markering i figur 3.3.

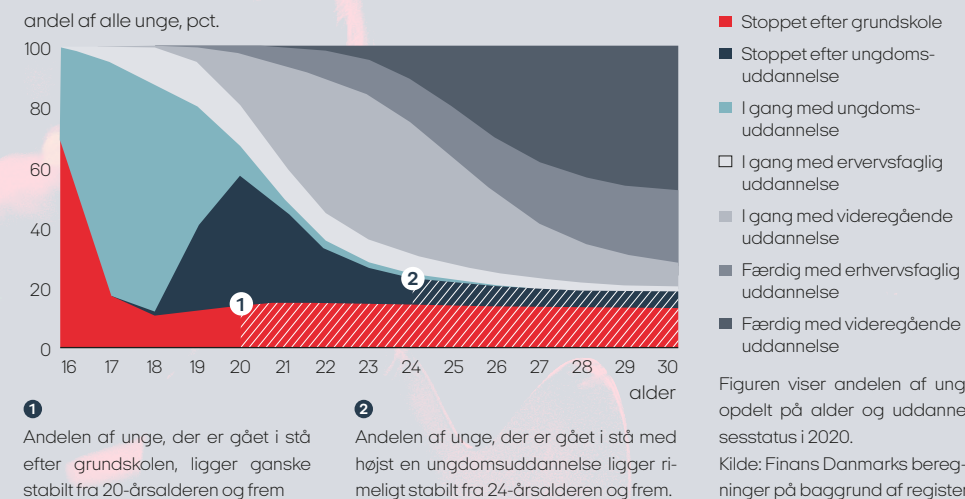
Unge 24-30-årige, der højst har gennemført en ungdomsuddannelse

Frem til 18-årsalderen er mange unge i gang med en ungdomsuddannelse (dvs. gymnasiale og forberedende uddannelser), jf. det lyseblå område i figur 3.3. Fra 18 til 20-årsalderen falder den andel kraftigt, efterhånden som mange bliver færdige med deres ungdomsuddannelser, og som modsvar til det kan vi samtidig se en kraftig

stigning i andelen af unge, der alene har en ungdomsuddannelse og ikke er under uddannelse, jf. det mørkeblå område i figur 3.3. I langt de fleste tilfælde er der tale om sabbatår, og derfor falder størrelsen af denne gruppe kraftigt frem mod 24-årsalderen. Fra 24-årsalderen og frem er gruppens størrelse dog ret stabil på et niveau, hvor lidt over 20 procent højst har gennemført en ungdomsuddannelse og ikke er under uddannelse, jf. den anden markering i figur 3.3.

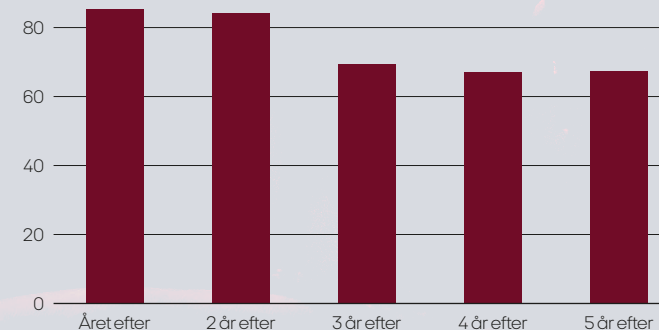
I begge tilfælde ser vi altså en klar tendens til, at gruppen af unge uden uddannelse stabiliserer sig ved den givne alder – henholdsvis 20 og 24 år. Ser vi til eksempel på de personer, der var 24-26 år i 2015 og var gået i stå efter en ungdomsuddannelse, har to ud af tre stadig ikke fået en uddannelse eller er på vej til at få det fem år efter (i 2020), jf. figur 3.4. Et tilsvarende billede ses for andre aldersgrupper, hvilke dog ikke er vist i figuren. Unge, der ikke kommer med på vognen, får altså sjældent indhentet det senere hen. Vi vurderer derfor, at den sammensatte definition af unge uden uddannelse er dækkende.

Figur 3.3. Andelen af unge, der er gået i stå i deres uddannelse, stabiliserer sig ved 20- og 24-årsalderen

Figur 3.4. Unge, der falder ud af uddannelsessystemet, kommer sjældent med senere

andelen af 24-26-årige uden uddannelse, som heller ikke kommer i gang senere

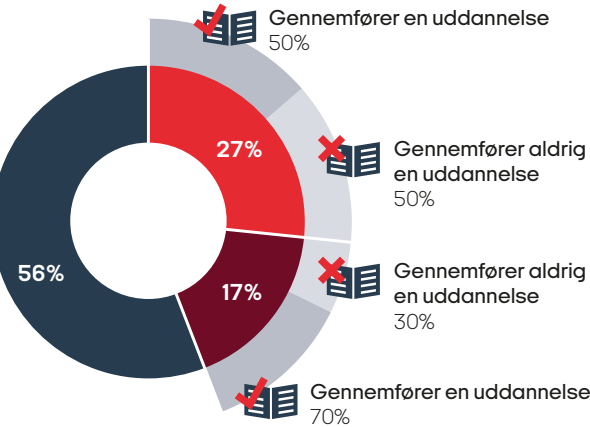

Mange unge oplever udfordringer

Når unge ikke får en uddannelse, skyldes det ofte, at de møder stor modgang og udfordringer. Men det er de ikke alene om. Lidt over hver fjerde i alderen 20-30 år har oplevet kritiske udfordringer undervejs i deres uddannelsesforløb – såsom at måtte droppe ud eller have haft svært ved at komme i gang med en uddannelse, jf. figur 3.5.

Omkring halvdelen af dem er dog kommet tilbage på sporet og er i gang med eller færdig med deres uddannelse. Endnu knap hver sjette har oplevet mindre kritiske udfordringer, hvor de har været tæt ved at droppe ud af en uddannelse. Ikke overraskende er langt flere af de unge i den gruppe kommet tilbage på sporet.

Figur 3.5. Mange unge oplever kritiske udfordringer men kommer tilbage på sporet og får en uddannelse

■ Har oplevet kritiske udfordringer
■ Har oplevet mindre kritiske udfordringer
■ Højst lidt småproblemer

Inderste cirkel viser andelen af alle unge, der svarer, de har oplevet problemer i forbindelse med deres uddannelse. Yderste cirkel viser, hvor mange heraf der ender med hhv. at få og ikke få en uddannelse. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 1.000 unge.

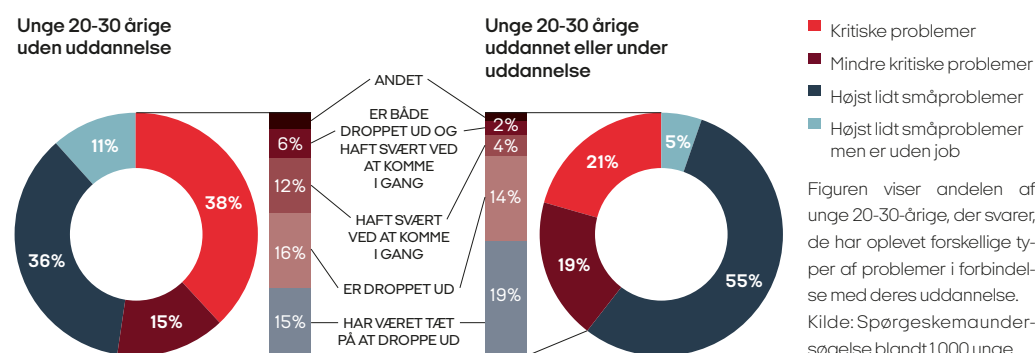
”
Lidt over hver fjerde i alderen 20-30 år har oplevet kritiske udfordringer undervejs i deres uddannelsesforløb.

De fleste udfordringer begynder allerede på ungdomsuddannelsen eller erhvervsuddannelsen, jf. boksen til højre og figur 3.7. Blandt unge, der har fået en uddannelse eller er i gang med en uddannelse, kommer problemerne ofte lidt senere. Både for unge, der får en uddannelse og unge, der ikke gør, lægges grunden til problemerne typisk, før de fylder 20 år. De resultater bekræfter de tendenser, vi fandt tidligere, nemlig at unge, der kun har gennemført grundskolen og ikke er under uddannelse som +20-årige, typisk heller ikke har fået en uddannelse fem år senere.

Der er også betydelige forskelle på graden af problemer, unge typisk oplever, afhængigt af om vi ser på gruppen af unge, der ender med at få en uddannelse, eller dem, der ikke gør, jf. de to donuts i figur 3.6. Når den sidstnævnte gruppe ender uden uddannelse, hænger det nemlig sammen med, at de i langt større omfang har mødt decideret kritiske problemer, som betyder, at de dropper ud, har svært ved at komme i gang med en uddannelse eller begge dele, jf. søjlerne i figur 3.6.

Figur 3.6. Unge, der ikke får en uddannelse oplever oftere kritiske udfordringer

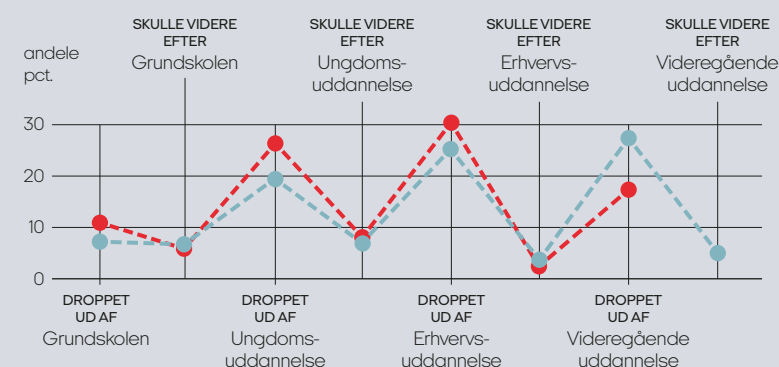
” Der er betydelige forskelle på graden af problemer, unge typisk oplever, afhængigt af, om vi ser på gruppen af unge, der ender med at få en uddannelse, eller dem, der ikke gør.

Opdelingen på, hvor i uddannelsesforløbet problemerne opstår

For det store flertal, der ikke får en uddannelse, skyldes det ifølge de unge problemer, der opstår efter studiestart – dvs. unge, der dropper ud af uddannelser. Det gælder for omkring 80 procent. Kun 20 procent af de unge i problemer svarer, at deres kritiske problem var, at de havde

svært ved at komme i gang med en uddannelse, jf. figur 3.7. I øvrigt opstår mange problemer relativt tidligt og særligt ofte på de erhvervsfaglige uddannelser. Sidstnævnte gælder især, når vi ser på unge, der ikke har eller er på vej til at få en uddannelse.

Figur 3.7. De fleste kritiske problemer ses tidligt på ungdoms- og erhvervsuddannelserne

Mange unge vælger forkert til at begynde med

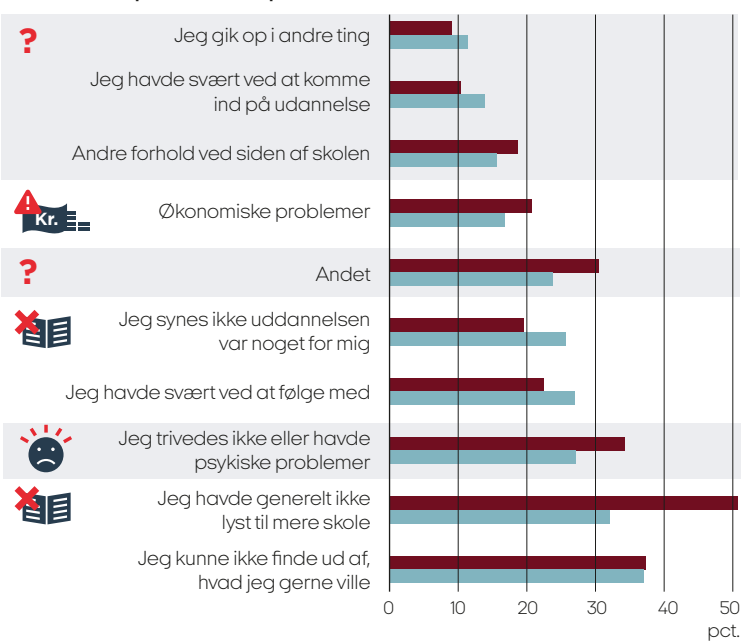
Det kan være svært at være ung og vælge, hvad man gerne vil i livet – hvilken uddannelse man skal tage, eller om man overhovedet orker at gå mere i skole. Og især ønsket om ikke at gå i skole længere er den afgørende faktor for de unge, der ikke har en uddannelse og ikke er i gang med en uddannelse, jf. figur 3.8.

For mange unge, er problemet også, at de ikke trives socialt, har psykiske problemer, svært ved at følge med i undervisningen, eller at uddannelsen alligevel ikke var noget for dem. Det er særligt de trivselsmæssige og psykiske problemer, der nævnes af unge, som ikke får en uddannelse.

Figur 3.8. Ofte er der tale om skoletræthed og trivselsproblemer, men rod i privatøkonomien er ikke uvæsentligt

Hvad bestod problemerne primært i?

■ +20-årige uden uddannelse
■ Alle +20-årige

Figuren viser svarandele til spørgsmålet: Hvad bestod problemerne primært i? Her har vi set bort fra unge, der ikke har oplevet nogen særlige problemer i forbindelse med deres uddannelse. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 1.000 unge.

Rod i privatøkonomien forstærker problemerne

En ud af fem unge, der oplever kritiske udfordringer, har problemer, der er direkte relateret til privatøkonomien, jf. søjlerne markeret med ikonet i figur 3.8. Og økonomiske problemer nævnes særligt ofte som forklaring blandt unge uden uddannelse.

Hver femte svarer, at privatøkonomiske udfordringer i høj eller meget høj grad var medårsag til problemerne på uddannelsen, mens endnu en femtedel svarer, at de privatøkonomiske problemer i nogen grad var medårsag, jf. figur 3.9 øverst.

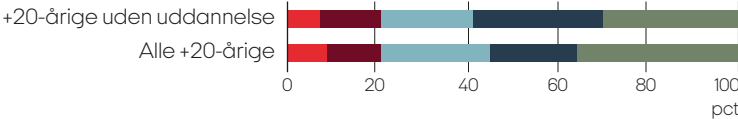
Og blandt unge, der hverken har fået en uddannelse eller er i gang med en uddannelse, svarer

over halvdelen desuden, at privatøkonomiske problemer på anden måde stjal fokus fra uddannelsen, jf. figur 3.9 i midten. Det billede stemmer godt overens med tidligere undersøgelser, der peger på, at privatøkonomiske problemer ofte medfører problemer med de unges trivsel.

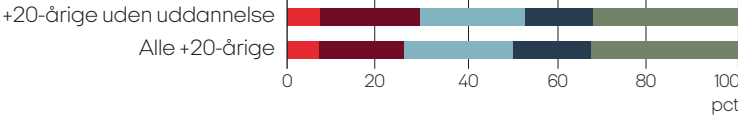
To ud af tre uden uddannelse svarer tilmed, at det var fristende at droppe helt ud, få et fuldtidsjob og tjene penge her og nu, jf. figur 3.9 i bunden. Det peger på, at unge ofte er ret kortsigtede i deres valg og kan dække over, at de ikke forstår, hvor vigtig en uddannelse er for den indkomst, de kan forvente over hele livet.

Figur 3.9. Privatøkonomiske udfordringer og fristelser giver også problemer med uddannelsen

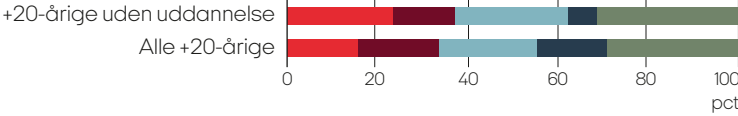
Mine økonomiske udfordringer var medårsag til problemerne med min uddannelse

Mine økonomiske udfordringer stjal på anden måde fokus fra min uddannelse

Det var tillokkende at droppe ud, få et job og tjene penge

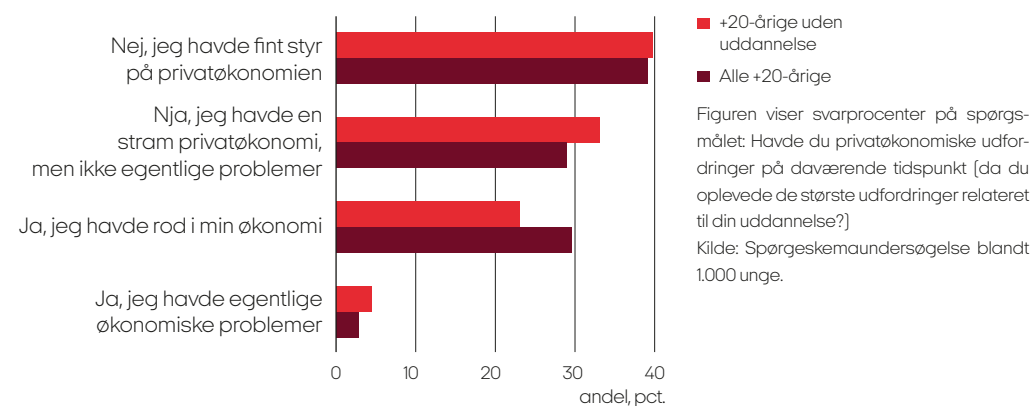
■ I meget høj grad
■ I høj grad
■ I nogen grad
■ I mindre grad
■ Slet ikke

Figuren viser unges svar på spørgsmålet blandt unge, der har oplevet problemer med deres uddannelse (eksklusiv unge, der kun har oplevet småproblemer). Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 1.000 unge.

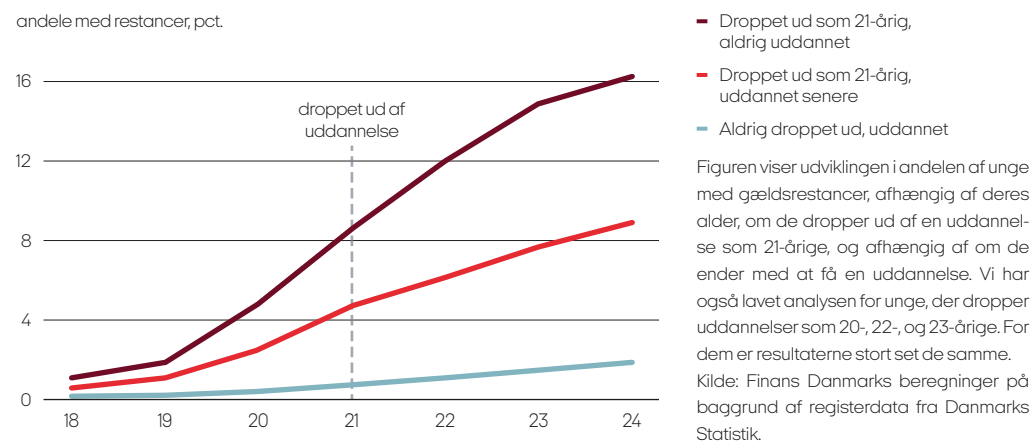
I mange tilfælde kan vi også konstatere, at unges privatøkonomiske og uddannelsesmæssige problemer overlapper. Over en tredjedel af de unge svarer, at de havde betydelige privatøkonomiske udfordringer, samtidig med at de oplevede de største problemer med deres uddannelse, jf. figur 3.10.

Unge, der dropper ud af uddannelse, bærer oftere end andre rundt på gæld eller regninger, de ikke får betalt. Der er således en klar tendens til, at unge, der dropper ud af uddannelse, oftere har gældsrestancer end jævnaldrende unge, der ikke dropper ud, jf. figur 3.11. Det gælder især dem, der efter at være droppet ud heller ikke senere formår at få en uddannelse.

Figur 3.10. Unge oplever ofte økonomiske udfordringer samtidig med udfordringer relateret til deres uddannelse

Figur 3.11. Mange unge har misligholdt gæld i årene op til, at de oplever udfordringer relateret til deres uddannelse

”

Unge, der dropper ud af uddannelse, bærer oftere end andre rundt på gæld eller regninger, de ikke får betalt. Der er således en klar tendens til, at unge, der dropper ud af uddannelse, oftere har gældsrestancer end jævnaldrende unge, der ikke dropper ud.

Det betyder meget, hvad de unge har med sig i bagagen

Problemerne med uddannelsen kan i høj grad også være knyttet til, hvad de unge har med sig i bagagen, og hvilken støtte de har fået hjemmefra.

Der er en tendens til, at flere unge med forældre uden en uddannelse heller ikke selv får en uddannelse. Unge med forældre, der har rod i privatøkonomien, ender også i flere tilfælde uden uddannelse end andre unge, jf. figur 3.12.

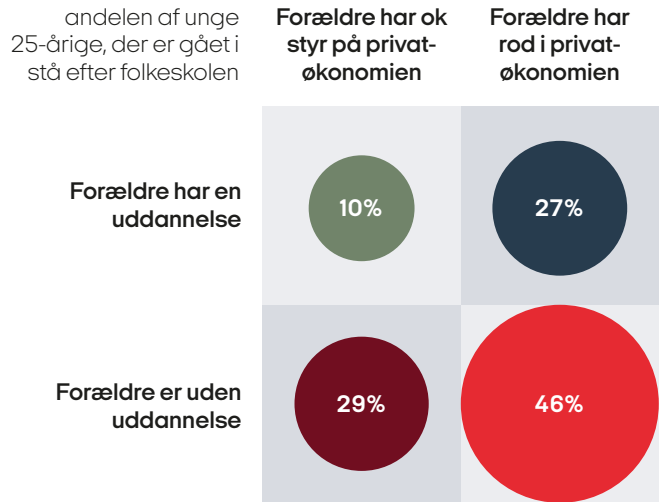
De to sammenhænge kan være svære at skille ad – forældre uden uddannelse har oftere rod i privatøkonomien end andre forældre. Tallene viser dog, at det både betyder noget for de unges uddannelse, om deres forældre har en uddannelse, og om de har rod i økonomien, uanset om det andet er tilfældet. Mens kun en ud af ti er gået i stå efter grundskolen, når vi ser på unge, hvis forældre har en uddannelse og har styr på privatøkonomien, stiger denne andel til knap tre ud af ti, hvad enten vi ser på unge, hvis forældre er uden uddannelse eller unge, hvis forældre har rod i privatøkonomien. For unge med forældre, som både er uden uddannelse og har rod i privatøkonomien, er det næsten halvdelen, der ikke selv har fået en uddannelse som 25-årig.

Disse tendenser bekræftes af de unges egen vurdering: Hvor omkring hver fjerde blandt alle unge oplever udfordringer med deres uddannelse, gælder det samme for hver tredje ung, hvis forældre ikke har ønsket eller formået at støtte dem økonomisk, jf. figur 3.13. Det samme gælder for unge, som ikke har fået vejledning i at styre deres privatøkonomi af deres forældre.

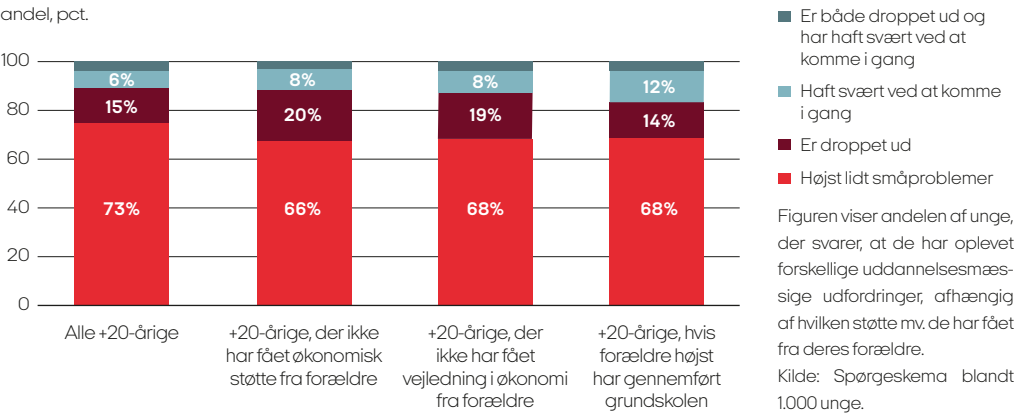
De unges svar bekræfter, at unge, hvis forældre ikke har en uddannelse, har en større tendens til at opleve problemer i forbindelse med deres uddannelse. Dog gennemfører de i højere grad en uddannelse, når de først er gået i gang. Sidstnævnte kan skyldes, at de er bedre motiveret og i højere grad selv har valgt at tage en uddannelse uden at føle noget pres fra forældrene, jf. figur 3.13 højre søjle.

Figur 3.12. Færre får en uddannelse, når forældrene ikke har en uddannelse og har rod i privatøkonomien

Figuren viser andelen af unge 25-årige, der er gået i stå efter folkeskolen. "Forældre er uden uddannelse" betyder, at begge forældre højst har gennemført grundskolen. "Forældre har rod i privatøkonomien" betyder, at mindst én af dem har gældsrestancer. Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik

Figur 3.13. Forældrenes støtte er vigtig

Figuren viser andelen af unge, der svarer, at de har oplevet forskellige uddannelsesmæssige udfordringer, afhængig af hvilken støtte mv. de har fået fra deres forældre. Kilde: Spørgeskema blandt 1.000 unge.

”
Forældre uden uddannelse har oftere rod i privatøkonomien end andre forældre.

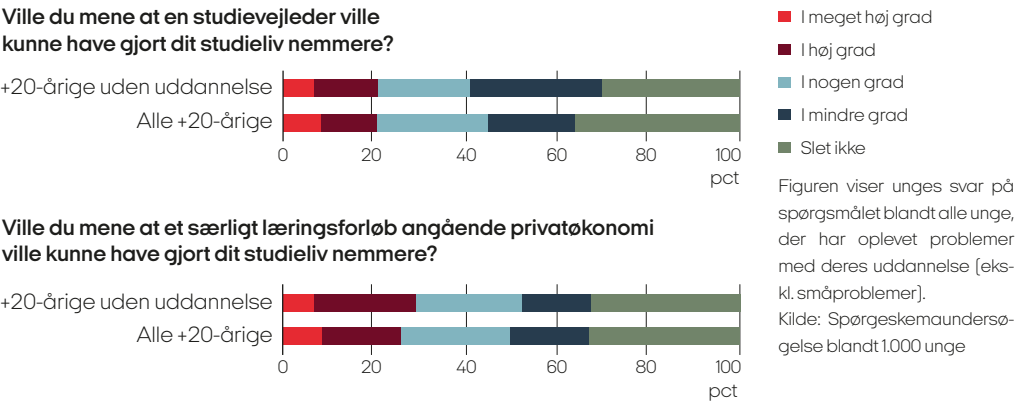

Studievejledning og undervisning i privatøkonomi kan hjælpe

Næsten halvdelen af de unge vurderer, at mere studievejledning og læring om privatøkonomi ville have gjort deres studieliv nemmere, jf. figur 3.14. Blandt unge, der ikke får en uddannelse,

svarer mange, at mere læring om privatøkonomi formentlig ville have gjort deres studietid nemmere, mens andre unge oftere svarer, at mere studievejledning ville have gavnet.

Figur 3.14. Mere vejledning vil ofte kunne gøre studielivet nemmere for de unge

”

Omkring halvdelen af de unge vurderer, at mere studievejledning og læring om privatøkonomi ville have gjort deres studieliv nemmere.

”

Unge, hvis forældre ikke har en uddannelse, har en større tendens til at opleve problemer i forbindelse med deres uddannelse.

4

De unges drømme om iværksætteri

Mange unge går med en drøm om at blive iværksætter. Kun få får dog levet deres drøm ud i virkeligheden. Det er ofte drømmen om frihed, rigdom og kreativitet, der trækker, mens det typisk er risikoen, det forventede arbejdspress og manglen på viden og ideer, der gør, at kun få får drømmen til at gå i opfyldelse. Unge, der modtager kurser og undervisning i iværksætteri, har en større tilbøjelighed til at forsøge sig, og det samme gælder unge, hvis forældre er iværksættere.

Vores samfund har brug for nytænkende ideer og personer med evner til at omsætte ideer til løsninger for dem selv og deres omverden, hvis vi skal udvikle os og sikre vækst og grøn omstilling. En stærk iværksætterkultur er vigtig for at skabe effektiv innovation og forandringer for både mennesker, virksomheder og miljø. Derfor er det vigtigt, at vi i Danmark giver vores børn og unge evner til at skabe, forandre og gøre en forskel i verden – til at tænke som entre-

prenør og udleve drømmen om at blive iværksætter. Jo tidligere og jo oftere børn og unge møder iværksætterskab, des større er effekten.

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
MEDLEM AF JA WORLDWIDE

I dette kapitel er Finans Danmark gået sammen med Fonden for Entreprenørskab om en analyse af unges drømme, initiativer og kompetencer

”

En stærk iværksætterkultur er vigtig for at skabe effektiv innovation og forandringer for både mennesker, virksomheder og miljø.

Om entreprenørskab og iværksætteri

Iværksætteri indeholder en målsætning om opstart af en konkret virksomhed eller forretning.

Entreprenørskab dækker mere bredt, hvor det ikke nødvendigvis handler om at starte en selvstændig virksomhed. Entreprenørskab er altså en tilgang, hvor man tilegner sig kompetencer, evner og tilgange, som kan udmønte sig i mere innovative medarbejdere eller iværksættere.

Kilde: Fonden for
Entreprenørskab.

for iværksætteri og entreprenørskab. Knap to ud af fem unge går med drømmen om at blive iværksætter, mens kun ganske få fører drømmen ud i livet. Det er ofte friheden som selvstændig erhvervsdrivende, kreativiteten og muligheden for at tjene gode penge, der inspirerer de unge, mens det typisk er usikkerheden, det forventede arbejdspress og manglen på viden og ideer, der begrænser de unge i at føre planerne ud i virkeligheden. Drømmen om at blive iværksætter opstår typisk i teenageårene eller i begyndelsen af 20'erne. For nogle handler det om at få deres egen frisørsalon eller håndværksfirma, nogle

drømmer om at blive influencere på de sociale medier, mens andre ønsker at innovere og skabe helt nye produkter, apps eller andet.

Der findes en del uddannelser inden for entreprenørskab og kurser i iværksætteri, og meget tyder på, at det i hvert fald hjælper de unge til at komme i gang. Dog peger mange unge fortsat på, at de savner mere vejledning i iværksætteri samt mulighed for at få støtte fra fageksperter inden for det område, deres virksomhed arbejder med.

Mange unge drømmer om at starte egen virksomhed

Mange unge drømmer om at starte egen virksomhed og har måske gjort et mindre forsøg på at komme i gang. Det gælder for knap to ud af fem unge mellem 16 og 30 år, jf. figur 4.1 de blå søjler længst til venstre. Blandt de helt unge kan der f.eks. være tale om, at de forsøger at starte op som influencer på sociale medier eller starte en webshop, hvor de sælger egne eller andres produkter. Det er dog kun omkring hver tyvende, der har gjort et seriøst forsøg på at starte egen virksomhed, jf. de røde søjler i figuren.

Det er særligt blandt unge mænd mellem 16 og 25 år, at mange enten har planer om at starte virksomhed eller allerede har gjort forsøget. Det

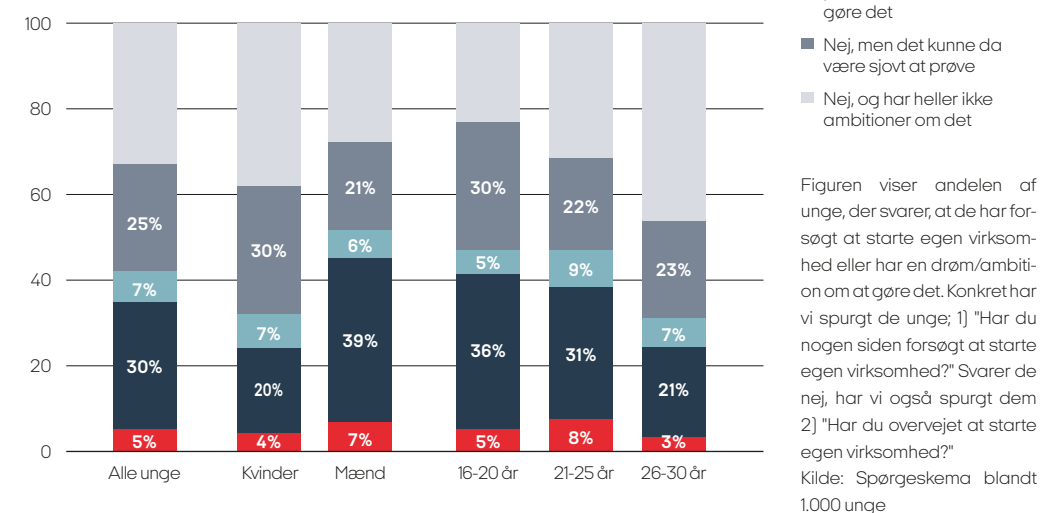
gælder for ca. halvdelen af alle unge mænd, mens det samme kun gælder for ca. hver tredje unge kvinde, jf. figur 4.1 anden og tredje søjle fra venstre. Det er også særligt de helt unge, der har store drømme, ambitioner og gå-på-mod. Omkring halvdelen af de unge 18-20-årige svarer, de har forsøgt at starte egen virksomhed eller planer om at gøre det – en andel, der falder frem mod slutningen af 20'erne i takt med, at flere og flere unge får en mere fast tilværelse med job, karriere, børn og familie.

Når vi spørger de unge, hvornår deres drømme om iværksætteri begyndte, svarer de fleste, at det var i teenageårene eller begyndelsen af

Figur 4.1. Mange unge drømmer om at starte egen virksomhed og har også gjort et mindre seriøst forsøg

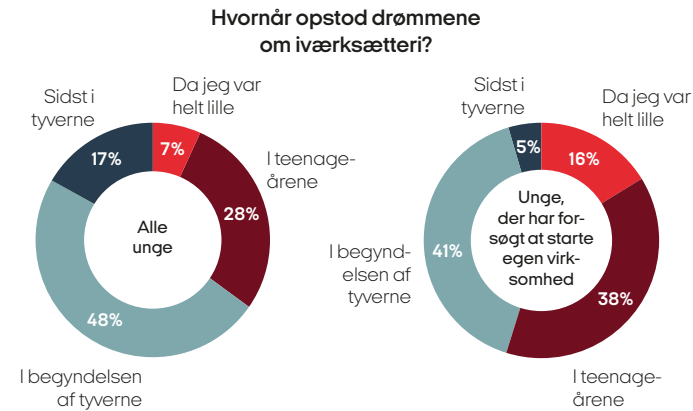
Har du nogen sinde forsøgt at starte egen virksomhed, eller har du overvejet det?

andel af unge, pct.

20'erne, jf. figur 4.2 til venstre. For unge, der formår at komme i gang og prøver at starte virksomhed, begynder drømmene faktisk endnu tidligere. Over halvdelen af dem fik iværksætterdrømme allerede som børn eller teenagere,

Figur 4.2. Iværksætterdrømmene opstår typisk i teenageårene eller begyndelsen af 20'erne

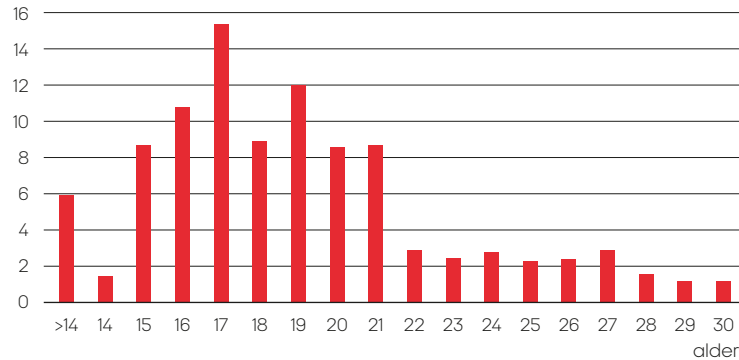

For unge i slutningen af 20'erne, der enten har startet egen virksomhed eller har planer/drømme om at gøre det, viser figuren deres svarprocenter til spørgsmålet: "Hvornår opstod drømmen om iværksætteri?"
Kilde: Spørgeskema blandt 1.000 unge

Figur 4.3. De fleste unge forsøger første gang i teenageårene eller begyndelsen af 20'erne

Hvornår forsøgte du første gang at starte egen virksomhed?

andel af unge iværksættere, pct.

For unge, der har startet egen virksomhed, viser figuren deres svarprocenter til spørgsmålet: "Hvor gammel var du, første gang du forsøgte at starte egen virksomhed?"
Kilde: Spørgeskema blandt 1.000 unge

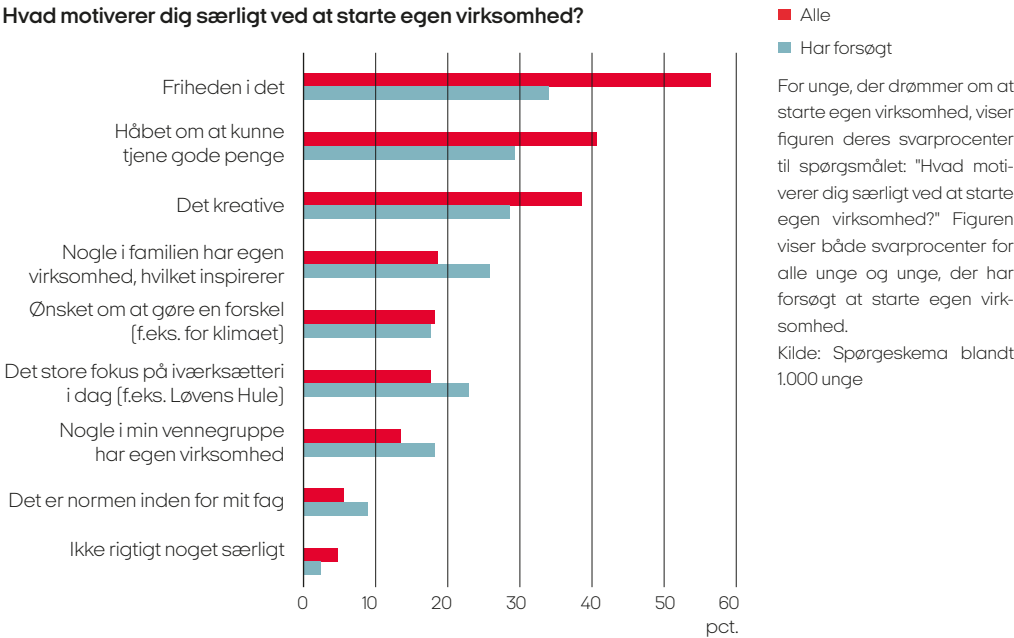
Det er særligt friheden ved selv at kunne planlægge sin tid og sine opgaver som iværksætter, der tiltaler de unge. Derudover spiller det kreative og håbet om at kunne tjene gode penge som selvstændig også en rolle, jf. de røde søjler i figur 4.4. For unge, der faktisk formår at komme i gang, er der dog en klar tendens til, at inspiration fra familiemedlemmer eller omgangskreds, der er iværksættere, også betyder meget, jf. de blå søjler i figur 4.4. Det at gøre en forskel i verden – f.eks. for klimaet eller andre af de 17 verdensmål – er også en motivationsfaktor for mange unge. Ligesom mange er inspireret af det store fokus, der er på iværksætteri i øjeblikket, f.eks. i programmer som Løvens Hule.

”
Det er særligt friheden ved selv at kunne planlægge sin tid og sine opgaver som iværksætter, der tiltaler de unge.

Figur 4.4. Særligt friheden, det kreative og drømmen om at tjene penge motiverer de unge

Hvad motiverer dig særligt ved at starte egen virksomhed?

For unge, der drømmer om at starte egen virksomhed, viser figuren deres svarprocenter til spørgsmålet: "Hvad motiverer dig særligt ved at starte egen virksomhed?" Figuren viser både svarprocenter for alle unge og unge, der har forsøgt at starte egen virksomhed.
Kilde: Spørgeskema blandt 1.000 unge

Datagrundlag og afgrænsning

Analysen er dels baseret på en spørgeskemaanalyse blandt 1.000 unge mellem 16 og 30 år foretaget i december 2021 og dels på registerdata fra Danmarks Statistik.

I spørgeskemaet har vi blandt andet spurgt de unge, om de har forsøgt at starte egen virksomhed, og hertil har de fået forskellige svarmuligheder og uddybende spørgsmål: Har de forsøgt at starte virksomhed, hvor seriøse/ihærdige de har været i deres forsøg, er deres virksomhed blevet en succes. Hvis ikke de har forsøgt sig, har vi også spurgt, om de har planer/fremtidsdrømme om at starte egen virksomhed.

I registerdataene defineres unge iværksættere ud fra, om de har oprettet en virksomhed med CVR-nummer. Vi definerer dem som førstegangsværksættere (deres første forsøg på iværk-

sætter], hvis ikke vi kan se, at de tidligere har oprettet en virksomhed med CVR-nummer eller haft indkomst fra selvstændig virksomhed. Vi definerer dem som succesfulde, hvis de tre år efter deres første forsøg på at oprette en virksomhed er registreret som selvstændig erhvervsdrivende.

I begge delanalyser har vi også hentet eller spurgt om en række forskellige baggrundsdata angående deres syn på iværksætteri, de barrierer og muligheder de har haft, alder, uddannelse, bopæl, branche osv.

I registerdataanalysen er vi i øvrigt i stand til at se, om de har gået på en uddannelse, der udbyder kurser i iværksætteri. Det har vi gjort ved at krydstjekke med Fonden for Entreprenørskabs data/kortlægning af uddannelser i Danmark, der udbyder kurser i iværksætteri.

Færre lever drømmen ud i virkeligheden

Selv om mange unge drømmer om at blive iværksættere, er det relativt få unge, der når så langt, at de får oprettet en virksomhed med CVR-nummer. For unge i slutningen af 20'erne har omkring hver tyvende forsøgt at starte egen virksomhed ifølge CVR-registret – hvilket omtrent svarer til andelen af unge, der angiver, at de har gjort et seriøst forsøg på at starte egen virksomhed, jf. søjlerne i figur 4.5. På tværs af køn og alder er tendenserne også nogenlunde de samme, som vi så for unge, der svarer, de har gjort et seriøst forsøg som iværksættere.

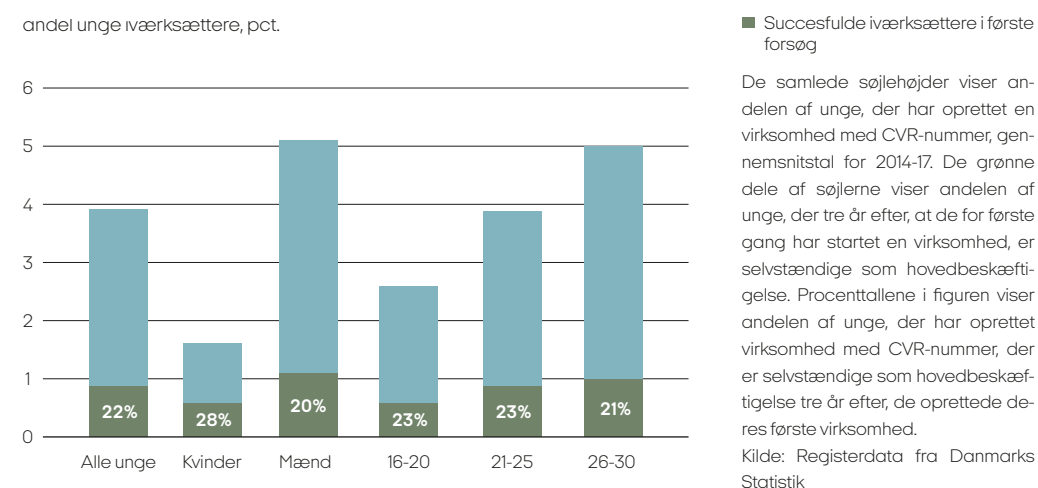
En ting er at få oprettet et CVR-nummer, noget helt andet er at få en virksomhed op at stå, som er levedygtig, og som minimum kan blive en levevej for iværksætteren selv. Blandt alle unge, der starter en virksomhed med CVR-nummer, er det lidt over hver femte, der også er selvstændig er-

hvervsdrivende (som primært indtægtskilde) tre år efter deres første forsøg som iværksætter, jf. de grønne søjler i figur 4.5.

Og her skiller kvinderne sig positivt ud. For selv om mænd langt oftere forsøger sig som iværksættere, er succesraten blandt kvindelige iværksættere højere. Blandt alle unge mænd, der opretter en virksomhed, er det omkring hver femte, der får succes inden for de første tre år, mens det samme gælder for godt hver fjerde kvinde. En forklaring kan være, at mænd oftere kaster sig ud i iværksætteri tidligere i processen, før deres idé eller koncept er tænkt igennem, og de har en klar forretningsplan.

De unge er typisk mere optimistiske, hvad angår deres virksomheds succes, end hvad de faktiske tal indikerer. Flere end hver tredje unge

Figur 4.5. Få unge har rent faktisk oprettet en virksomhed, der bliver til en levevej for dem

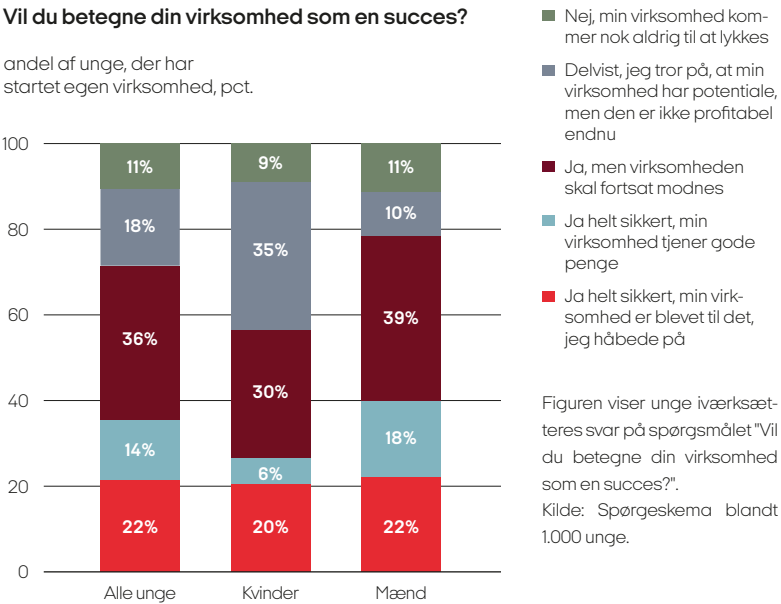

iværksætter svarer, at deres virksomhed er blevet til, hvad de håbede på, eller tjener gode penge, jf. figur 4.6. Yderligere godt en tredjedel svarer, at deres virksomhed er godt på vej, men skal modnes yderligere. Kun omkring hver tiende svarer, at deres virksomhed nok ikke bliver til noget. Det er i øvrigt særligt de unge mænd, der er meget fortrøstningsfulde.

Når de unge er så relativt optimistiske, kan det blandt andet skyldes, at de ikke havde det som ambition at blive selvstændige på fuld tid – i hvert fald ikke på nuværende tidspunkt. Som vi vil se på senere, er mange unge iværksættere studerende eller lønmodtagere og har altså ikke nødvendigvis planlagt egen virksomhed som deres hovedbeskæftigelse.

Figur 4.6. De unge er typisk optimistiske, hvad angår deres virksomheds succes – særligt de unge mænd

Forskellige typer af iværksætteri

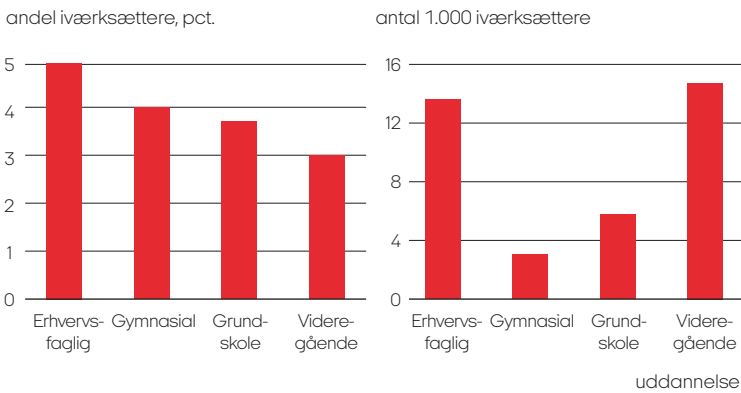
Nogle unges iværksætterdrømme handler om, at de gerne vil starte deres egen frisørsalon eller håndværksfirma. Andre drømmer om at blive influencere på de sociale medier, mens andre igen ønsker at innovere og skabe helt nye produkter, apps eller andet. Forskellige typer af uddannelser kan give et fingerpeg om, hvilken type iværksætteri der er tale om:

• **Erhvervsfagligt iværksætteri:** Særligt blandt unge, der har gennemført eller er i gang med en erhvervsfaglig uddannelse – håndværksfag og visse liberale erhverv, såsom frisører – er det ganske normalt at oprette selvstændig virksomhed. Ser vi på andelen af iværksættere afhængigt af uddannelse, er der da også klart flest iværksættere blandt unge, der er i gang med eller har færdiggjort erhvervsfaglig uddannelse, jf. figur 4.7.

• **Iværksættere med gymnasial eller videregående uddannelse:** Andelen af iværksættere er klart mindre blandt unge, der er i gang med eller har færdiggjort en gymnasial eller videregående uddannelse. Omvendt vælger flere unge denne uddannelsesvej i dag, så målt i antal iværksættere er der flest med en gymnasial eller videregående uddannelse.

En del af kønsforskellen i andelen af iværksættere afspejler også, at mænd oftere tager en erhvervsfaglig uddannelse, mens flere kvinder tager en videregående uddannelse. Uddannelse forklarer dog langt fra hele forskellen. Alder kan også have en betydning for, at vi ser så mange iværksættere blandt unge med en erhvervsfaglig uddannelse: Iværksættere med en videregående uddannelse har en tendens til at komme senere i gang end dem med en erhvervsfaglig uddannelse. En del kommer først i gang, når de kommer op i 30'erne, hvorfor de ikke er med i denne analyse.

Figur 4.7. Mere hyppigt at være iværksætter blandt unge med erhvervsfaglige uddannelser

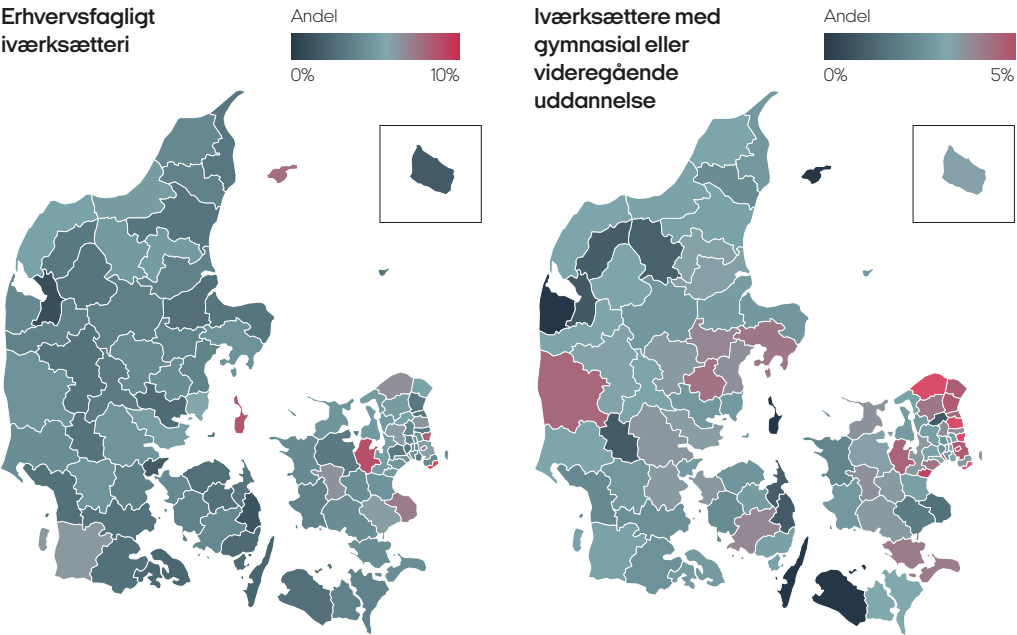
Figuren viser andelen (til venstre) og antallet (til højre) af unge 16-30-årige, der starter virksomhed afhængigt af deres højeste fuldførte eller igangværende uddannelse.
Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Der er betydelige geografiske forskelle

Der er klare geografiske forskelle i andelen af unge iværksættere, men de er tydeligere, når vi ser på iværksættere med en gymnasial eller videregående uddannelse, jf. figur 4.8. Blandt den type er andelen af unge iværksættere størst omkring de største byer – Aarhus og København – samt i Nordsjælland. De erhvervsfaglige iværksættere er derimod mere jævnt spredt ud over landet med en andel på omkring 4-8 procent i langt de fleste kommuner.

Når iværksættere med en gymnasial eller videregående uddannelse er mere udbredt nær de store byer, kan det hænge sammen med, at de mere innovative iværksættere – i stil med det vi ser i Løvens Hule – ofte kræver megen kapital, sparring og netværk, hvilket der er større adgang til i storbyerne. Både i København, Aarhus, Aalborg og Odense kan man finde netværk, hubs, og funding-programmer. Det giver gode rammer og muligheder for unge iværksættere, når de skal finde sparring, samarbejdspartnere og investorer til at realisere deres planer.

Figur 4.8. Større geografiske forskelle blandt andelen af øvrige iværksættere

Figuren til venstre viser andelen af unge 16-30-årige med/på en erhvervsfaglig uddannelse, der har forsøgt at starte egen virksomhed. Figuren til højre viser andelen af unge 16-30-årige med/på en gymnasial eller videregående uddannelse, der har forsøgt at starte egen virksomhed. I begge tilfælde inkluderes både unge færdiguddannede og unge under uddannelse. Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

De unge oplever en del barrierer

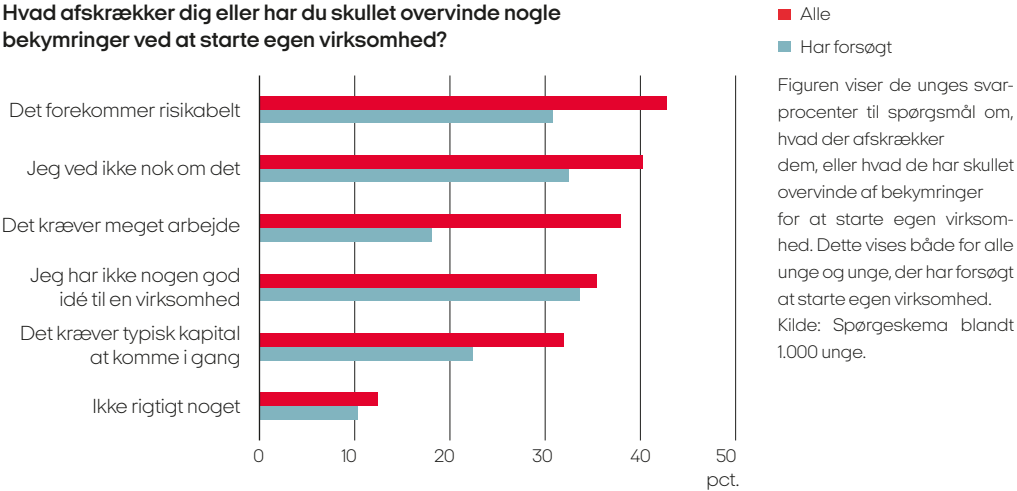
Når så mange unge drømmer om at starte egen virksomhed, og så få trods alt får gjort noget ved det og får succes, skyldes det ifølge de unge selv især, at de ser det som risikabelt og meget arbejdstungt at starte virksomhed, jf. de røde søjler i figur 4.9. I specifikke kommentarer nævner mange unge også, at deres partner er studerende, iværksætter eller bare arbejder meget, så de ikke har kapacitet i familien til den ekstra usikkerhed og arbejdspresset, det forventeligt medfører, hvis personen selv blev iværksætter/selvstændig. Disse svar gives

særligt ofte af unge i midt og slut 20'erne. Det peger netop på – som også bemærket tidligere – at unges lyst til iværksætteri falder i takt med, at de får en mere etableret tilværelse med fast job, familie og eventuelt børn.

En del unge svarer også, at de ikke har den fornødne viden, startkapital eller ide til en virksomhed.

Unge, der formår at komme i gang, ser typisk ikke nær de samme barrierer og udfordringer

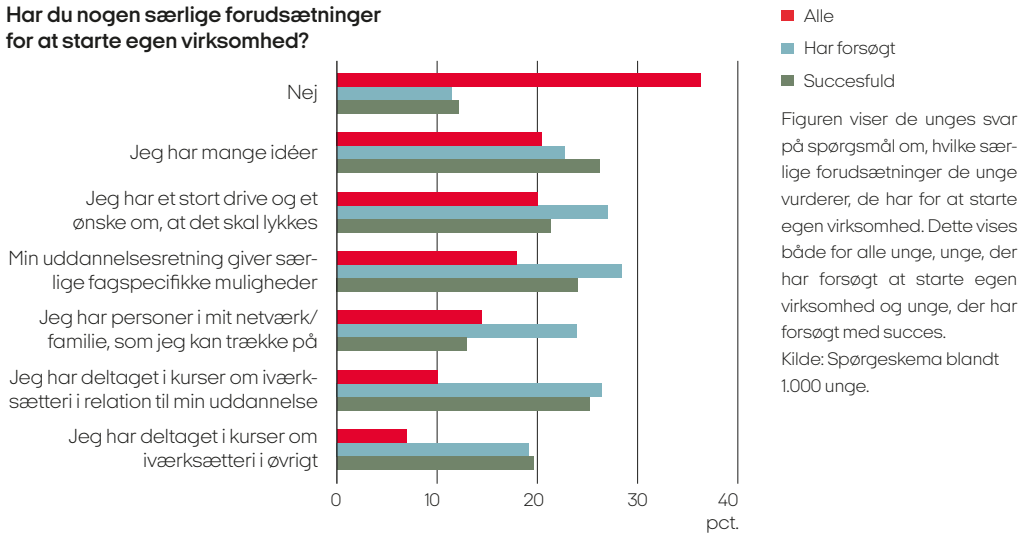
Figur 4.9. Særligt risikoen og viden holder ofte de unge tilbage

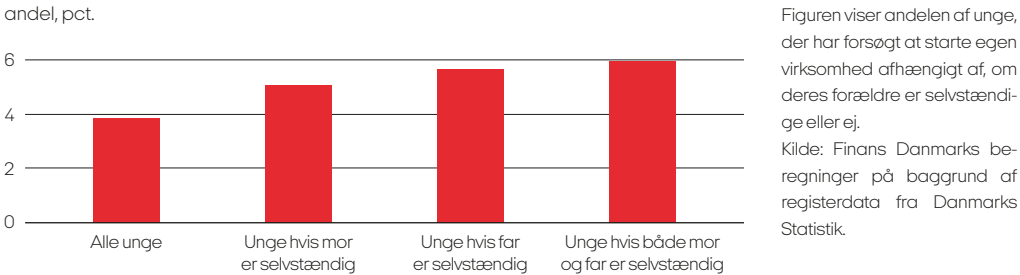
”
Unge, der formår at komme i gang, ser typisk ikke nær de samme barrierer og udfordringer ved iværksætteri, som andre unge.

ved iværksætteri, som andre unge – særligt ikke, at det skulle kræve meget arbejde eller til dels være risikabelt, jf. de blå søjler i figur 4.9. De vurderer typisk også, at de har særlige forudsætninger for at få succes som iværksættere, jf. figur 4.10. Mens to ud af tre unge vurderer, at de har særlige forudsætninger for at starte egen virksomhed, gælder det samme for hele ni ud af ti unge, der forsøger sig som iværksætter.

Figur 4.10. Mange unge iværksættere vurderer selv, at de har særlige forudsætninger for iværksætteri

Figur 4.11. Flere iværksættere blandt unge, hvis forældre er selvstændige

”

Unge, der forsøger sig som iværksættere, har ofte et godt netværk af iværksættere blandt bekendte og familie, de kan sparre med.

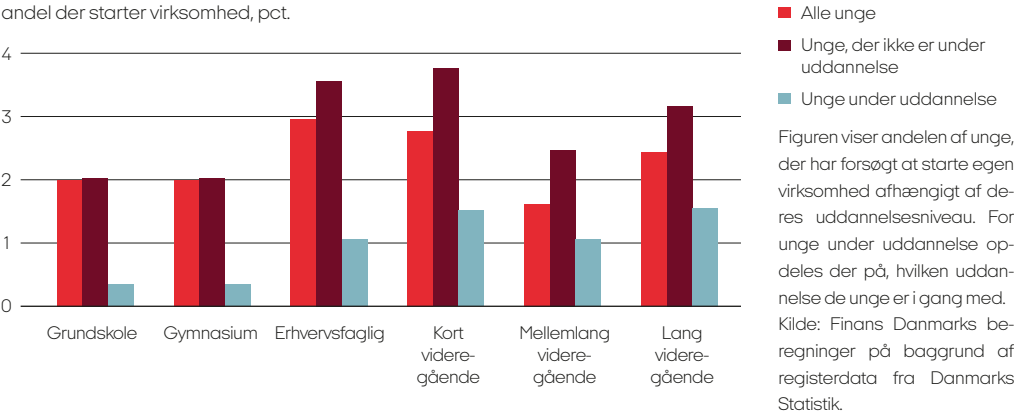

Mange iværksættere er uddannet inden for kreative eller tekniske fag

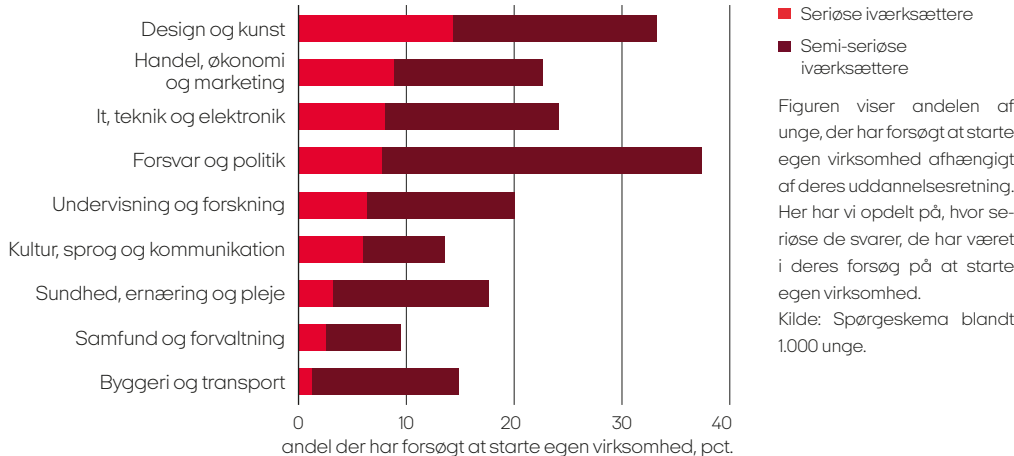
De fleste unge, der starter egen virksomhed, gør det efter, at de er færdiguddannet. Og som vi så tidligere, har de unge ofte en erhvervsfaglig uddannelse, jf. figur 4.12. Mere specifikt er de unge

ofte uddannet inden for kreative eller tekniske fag samt handel, økonomi og markedsføring, jf. figur 4.13. De unge starter typisk virksomheder inden for detailhandel, jf. figur 4.14.

Figur 4.12. De fleste unge starter virksomhed, når de er færdiguddannet

Figur 4.13. Unge iværksættere er ofte uddannet inden for de kreative eller tekniske fag, samt handel, økonomi og markedsføring

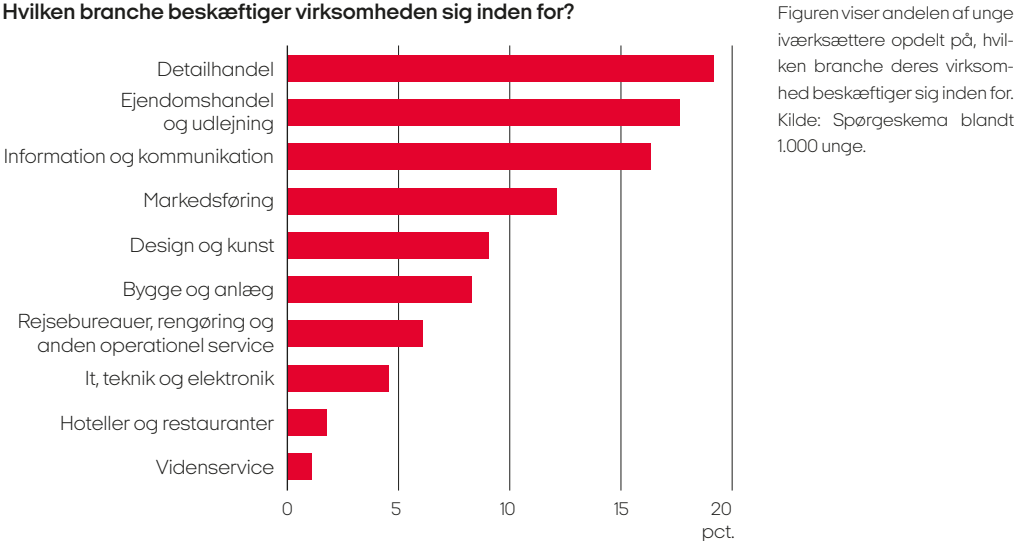

Omkring hver fjerde, der forsøger sig med at starte egen virksomhed, svarer desuden, at de har modtaget kurser og uddannelse i iværksætteri og entreprenørskab. Det bekræftes også af registerdata, hvor andelen, der starter egen virksomhed, er betydeligt højere blandt unge, som har gået på uddannelser, der udbyder kurser i iværksætteri og entreprenørskab, jf. figur 4.15.⁵ Og det

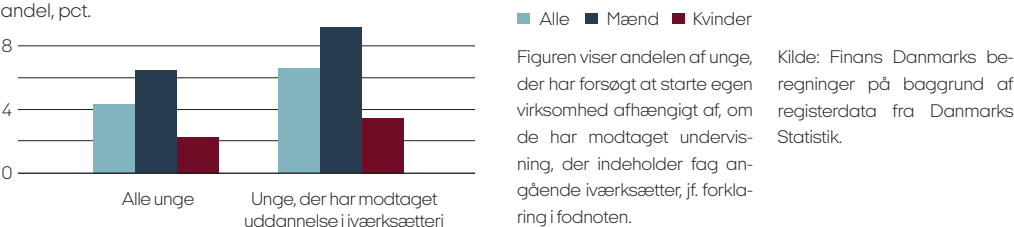
til trods for, at disse kurser langt overvejende udbydes på videregående uddannelser, på hvilke andelen af iværksættere ellers normalt er lavere.

Sammenholdt med, at manglen på viden ofte anses som en barriere for iværksætteri, indikerer det, at mere undervisning kan hjælpe med til, at flere unge får deres iværksætterdrømme ført ud i livet.

Figur 4.14. Mange unge starter virksomhed inden for detailhandel

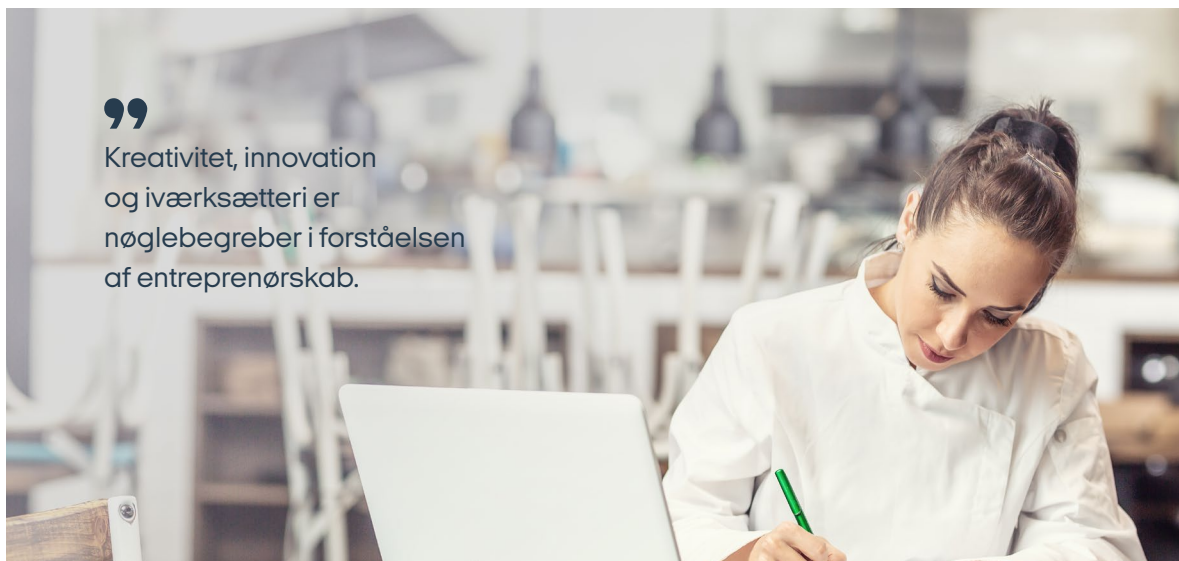
Figur 4.15. Flere forsøger at starte virksomhed blandt unge, der tager uddannelser med kurser i iværksætteri og entreprenørskab

⁵ Unge, der tager eller har taget uddannelse med kurser inden for iværksætteri og entreprenørskab, svarer til alle unge, der er i gang med eller har færdiggjort nogle af de uddannelser, der er på Fonden for Entreprenørskabs liste over uddannelser med kurser i iværksætteri og entreprenørskab. Her rammer vi forventeligt lidt for bredt, da kurser i iværksætteri og entreprenørskab kun udbydes på uddannelser med de givne betegnelser i visse dele af landet, hvilket vi ikke har kunne tage hensyn til her (vi har inkluderet alle uddannelser med de givne uddannelsesbetegnelser).

”

Kreativitet, innovation og iværksætteri er nøglebegreber i forståelsen af entreprenørskab.

Undervisning i entreprenørskab som vejen til iværksætteri

Kreativitet, innovation og iværksætteri er nøglebegreber i forståelsen af entreprenørskab og kommer derfor naturligt også til udtryk i undervisningen omkring iværksætteri. Det handler om at give elever og studerende kompetencer til at tænke nyt og få nye ideer. De skal indgå i fællesskaber og processer, hvor muligheden opda- ges, og kreativiteten bruges til at skabe nyt, som er værdifuldt for dem selv og for andre.

De unge skal gennem undervisningen opnå handlekompetence, evnen til at sætte noget i gang samt til at opdage eller skabe muligheder for at danne værdifuldt nyt, omsætte mulighe- derne til ideer og handle på dem. Entrepenør- skab er altså selve handlingen og bestræbelsen på at omsætte muligheder til værdi; at forsøget ikke lykkedes, gør ikke handlingen mindre entre- prenant. Ligesom det at anerkende, opdage, skabe og udnytte muligheder er centralt for pro- cessen for en iværksætter, anses det at kunne håndtere usikkerhed og risiko også for at være

tæt knyttet til entreprenørskab og for at være et af entreprenørens eller iværksætterens særlige kendetegn.

Entrepenørskabsundervisning rummer såle- des flere aspekter. Dels den faglige side, som f.eks. kan være forretningsforståelse, planlæg- ning og organisering, økonomisk forståelse m.m., og dels de pædagogiske og didaktiske metoder, der undervises efter. Populært tales der også om "undervisning om og i entrepenør- skab". Undervisning om entrepenørskab kan sammenlignes med mere traditionel lærebogs- undervisning, hvor det handler om at tilegne sig viden på området, og hvor læreren er i centrum. Undervisning i entrepenørskab er praksisorien- teret, og her benyttes metoder, hvor eleven eller den studerende handler, mærker og fører ud i livet, samtidig med – og på baggrund af – tileg- net viden og erfaringer.

Kilde: Fonden for Entrepenørskab

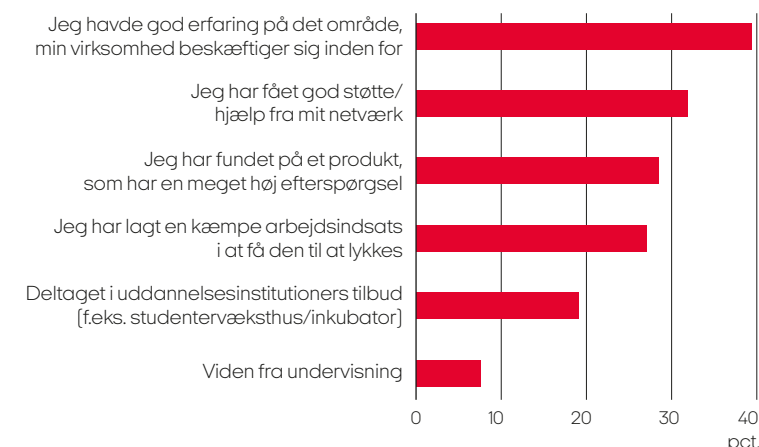
Hvad er afgørende for succes eller fiasko?

Blandt unge succesfulde iværksættere er det ofte udslagsgivende for deres succes, at de har god erfaring med det, virksomheden beskæftiger sig med, eller at de har fået støtte fra deres netværk, familie mv., jf. figur 4.16. Derudover har det meget at sige, hvilken idé/produkt virksomheden er byg-

get på, samt hvor stor en arbejdsindsats de unge lægger i det. Endelig kan man se en positiv sam- menhæng mellem at have modtaget undervis- ning i entrepenørskab og iværksætteri og det at starte virksomhed.

Figur 4.16. Erfaring og støtte fra netværk betyder meget for om virksomheden bliver en succes

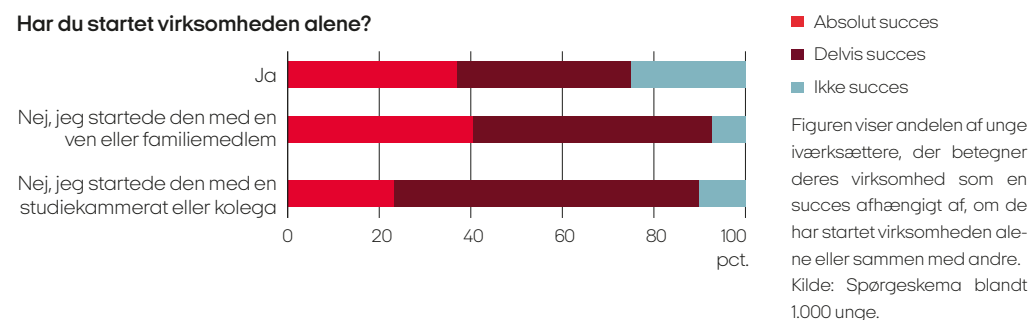
Hvad har været udslagsgivende for virksomhedens succes?

Figuren viser unge helt eller delvist succesfulde iværk- sætteres svarprocenter til spørgsmålet: "Hvad har væ- ret udslagsgivende for virk- somhedens succes" Kilde: Spørgeskema blandt 1.000 unge.

Figur 4.17. Det går ofte bedre, når unge starter sammen med familie eller venner

Det er også typisk, at succesfulde iværksættere har fået hjælp fra deres netværk, ligesom vi kan se en vis tendens til, at unge, der starter virksomhed sammen med et familiemedlem eller en ven, oftere har succes end unge, der starter en virksomhed alene, jf. figur 4.17.

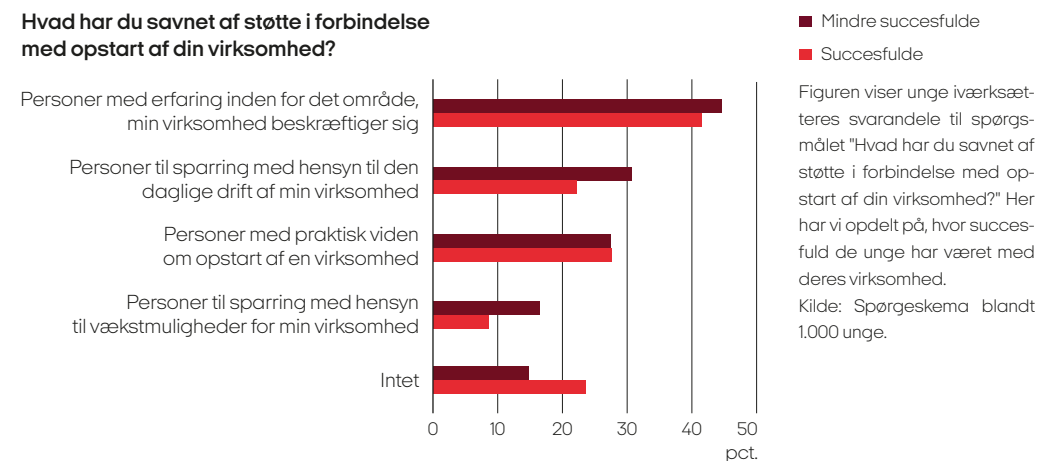
Disse tendenser afspejler, at opstart af virksomhed ofte kræver mange forskellige kompetencer og evner. Det gælder især inden for nye og innovative forretningsområder. Hvis virksomheden skal blive en succes, er det derfor også afgørende, at man fra begyndelsen får sammensat et godt team af partnere, ansatte og sparringspartnere, som byder ind med de forskellige kompetencer, der er brug for. Her kan business angels, der byder ind med både erfaring og kapital, også være en vigtig brik – som vi f.eks. kender dem fra Løvens Hule.

Disse tendenser underbygges af, at mange unge, der har forsøgt sig med iværksætteri, peger på, at de særligt har savnet støtte fra personer med erfaring inden for det område, virksomheden beskæftiger sig med. Lidt færre svarer, at de har savnet sparring med personer med

erfaring angående den daglige drift af virksomheden eller opstart af virksomheden. Det viser også, hvor vigtigt det er for unges lyst til at blive iværksættere og få succes med deres virksomhed, at de er en del af et uddannelsesmiljø, hvor der er iværksætterhub og entreprenørskabstilbud. Her kan de blandt andet mødes og sparre med fagfolk og andre, der arbejder med entreprenørskab.

Samlet tegner der sig et billede af, at de unge har store ambitioner og drømme om iværksætteri. Men hvis flere skal føre drømmen ud i livet, er der behov for, at de unge bliver bedre klædt på. Der er behov for, at de unges lyst til at arbejde med iværksætteri, entreprenørskab og nye løsninger bliver matchet bedre med attraktive uddannelser, som styrker elever og studerendes innovative og kreative evner og markedsforståelse.

Figur 4.18. Det er som oftest fageksperter, unge iværksættere mangler støtte og vejledning fra

---

Finans Danmark

Amaliegade 7 · 1256 København K

Tlf. 33 70 10 00 · www.finansdanmark.dk